

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de Lege privind participarea publică în procesul decizional

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de lege privind participarea publică în procesul decizional a fost elaborat de Direcția drepturile omului și cooperarea cu societatea civilă a Cancelariei de Stat, cu suportul, la etapă incipientă, a experților Consiliului Europei (prin proiectul Consiliului Europei „Promovarea libertății media în Moldova”) și cu asistența Grupului de lucru (53 persoane din autorități publice centrale și din societatea civilă) instituit pentru modificarea cadrului legal privind transparența în procesul decizional prin [Ordinul nr. 45/2025 al Secretarului general al Guvernului](#).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Proiectul legii privind participarea publică în procesul decizional urmărește realizarea:

- acțiunii nr. 9 Cluster 1 Valori fundamentale, Criteriul politic, Funcționarea Instituțiilor Democratice din Programul național de aderare al Republicii Moldova la Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025;
- acțiunii nr. 10.1 din Foaia de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 276/2025;
- acțiunii nr. 5.1 din Foaia de parcurs „Reforma administrației publice”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 274/2025
- acțiunii nr. 11 din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului de dezvoltare a organizațiilor societății civile pentru 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 845/2023;
- acțiunii nr. 2.7.4. a Angajamentului „Transparența procesului decizional” din Planul de acțiuni pentru guvernare deschisă, aprobat prin Dispoziția Guvernului nr. 158/2023.

De asemenea prezentul proiect de lege vine să alinieze legislația națională în materie de participare publică la procesele decizionale ale autorităților publice la principiile și standardele europene, în mod special la Recomandarea (UE) 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023 referitoare la promovarea implicării și a participării efective a cetățenilor și a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor publice.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Transparența autorităților publice și participarea publicului în procesul decizional al acestora constituie piloni ai guvernării democratice eficiente, având rolul de a asigura o relație deschisă între autoritățile publice și cetățeni și de a pregăti și aproba acte normative și politici ce răspund necesităților cetățenilor, cu participarea cetățenilor.

Constituția Republicii Moldova și un șir de legi naționale oferă un cadrul general care susține participarea publică, prin garantarea și protejarea drepturilor fundamentale.

Constituția Republicii Moldova:

Articolul 32: protejează libertatea de exprimare, permițând organizațiilor societății civile să comunice liber idei, să critice politicile guvernamentale și să mobilizeze opinia publică.

Articolul 39: consacră dreptul cetățenilor de a participa la administrarea treburilor publice, aspect fundamental al rolului societății civile în guvernare.

Articolul 41: garantează libertatea de asociere în partide politice și alte organizații social-politice, care reprezintă componente esențiale ale societății civile.

Articolul 42: garantează dreptul de constituire și aderare la sindicate, asigurând lucrătorilor o platformă pentru apărarea colectivă a drepturilor lor.

Articolul 109: promovează autonomia locală și descentralizarea, obligând autoritățile administrației publice locale să consulte cetățenii în problemele de interes local, implicând astfel societatea civilă în guvernarea locală.

Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional are drept scop asigurarea implicării organizațiilor societății civile în procesul de elaborare a politicilor publice. Aceasta obligă autoritățile publice să informeze, să consulte și să implice societatea civilă în toate etapele procesului decizional, de la elaborarea inițială a politicilor până la adoptarea finală a actelor normative. Legea prevede mecanisme specifice de transparență, precum consultările publice, audierile și publicarea proiectelor de acte normative, permițând astfel societății civile să contribuie la influențarea politicilor publice.

Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare garantează exercitarea libertății de exprimare și urmărește realizarea unui echilibru între această libertate și protecția onoarei, demnității și vieții private. Legea stabilește cadrul juridic pentru mass-media și alte canale de comunicare publică, asigurând societății civile libertatea de a difuza informații și opinii fără restricții nejustificate.

Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 cu privire la mecanismul de consultare cu societatea civilă în procesul decizional stabilește proceduri concrete pentru asigurarea transparenței și a consultării publice în procesul decizional. Aceasta obligă autoritățile publice să consulte societatea civilă în procesul de elaborare a politicilor, instituționalizând astfel participarea cetățenilor în guvernare. Totodată, regulamentul prevede constituirea platformelor consultative permanente în cadrul autorităților administrației publice centrale, care funcționează ca mecanisme formale de dialog continuu între Guvern și societatea civilă.

În aplicarea prevederilor prezentului proiect de lege se asigură delimitarea clară față de mecanismele de dialog social instituționalizat. Reglementările propuse nu substituie și nu aduc atingere cadrului juridic privind dialogul social, inclusiv mecanismelor de consultare și negociere tripartită între partenerii sociali.

Participarea publică reglementată prin prezentul proiect are caracter complementar și nu afectează drepturile și prerogativele organizațiilor reprezentative ale salariaților și angajatorilor de a participa la procesele decizionale prin mecanismele specifice de dialog social, în condițiile legislației aplicabile. Totodată, proiectul creează un cadru mai larg de implicare, care permite și partenerilor sociali să participe, în mod suplimentar, la procesele de consultare publică organizate de autoritățile publice.

Standarde internaționale privind participarea publică la procesul de luare a deciziilor de către autoritățile publice

Nu există tratate internaționale dedicate, în mod specific, stabilirii de standarde obligatorii pentru participarea publică la procesele de luare a deciziilor gestionate de autoritățile publice. Totuși, acest subiect reprezintă un mare interes din partea organizațiilor internaționale, care au dezvoltat un ansamblu extins de norme juridice neobligatorii referitoare la acest subiect.

În procesul de conceptualizare și elaborare a prezentului proiect, în scop de a extrage cele mai esențiale și relevante recomandări pentru revizuirea cadrului legislativ privind participarea publică la procesul de luare a deciziilor de către autoritățile publice din Republica Moldova, au fost analizate următoarele documente:

- Recomandarea (UE) 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023 referitoare la promovarea implicării și a participării efective a cetățenilor și a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor publice;
- Principiile SIGMA ale OCDE privind administrația publică, împreună cu metodologia mai detaliată de evaluare a conformității cu aceste standarde;
- Liniile directoare ale OCDE pentru procesele de participare a cetățenilor;
- Codul de bune practici pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor elaborat sub auspiciile Consiliului European și aprobat de Comitetul de Miniștri al Consiliului European în Declarația sa privind Codul de bune practici pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor.

Recomandarea CE 2023/2836 este cel mai nou și mai important document în domeniul stabilirii standardelor privind participarea publică la luarea deciziilor de către autoritățile publice.

O analiză aprofundată, în special în ceea ce privește orientările specifice privind modul de reglementare a aspectelor privind participarea publică în procesul decizional în legislația națională a fost realizată pentru pregătirea reuniunii de screening bilateral Comisia Europeană – Republica Moldova, pe marginea Capitolului Funcționarea Instituțiilor Democratice, Rolul Societății Civile, desfășurată în septembrie 2024.

Recomandarea CE 2023/2836 conține numeroase principii generale de promovare a participării publice extinse la elaborarea politicilor. Acestea trebuie respectate și implementate, în mod activ, de către autoritățile de la toate nivelurile, inclusiv de către entitățile publice naționale și locale. Catalogul de principii inclus în acest document se concentrează pe asigurarea unui acces larg și nerestricționat la mecanismele de participare, pe stabilirea unor reguli clare ale procesului, garantarea unui domeniu de aplicare cuprinzător al consultării, precum și pe standarde de calitate pentru întregul proces.

În contextul garantării unui drept extins la consultare, documentul CE subliniază necesitatea de a asigura tratamentul respectuos al tuturor participanților, care trebuie să poată participa, în mod liber și fără interferențe nejustificate. Acesta subliniază, de asemenea, necesitatea de a oferi oportunități de participare, într-un mod nediscriminatoriu și accesibil, inclusiv persoanelor cu necesități speciale, fără formalități excesive și gratuit. De asemenea, CE îndeamnă statele membre să ia măsuri pentru a se asigura că informațiile sunt furnizate, în mod specific, cetățenilor și organizațiilor societății civile, care pot fi afectate, acordând o atenție deosebită persoanelor și grupurilor celor mai marginalizate, subreprezentate și vulnerabile. Conform CE, statele membre trebuie să prevină și să elimine obstacolele la participarea grupurilor subreprezentate, luând în considerare necesitățile speciale, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, ale tinerilor, ale persoanelor în vârstă, ale cetățenilor imigranți și ale cetățenilor mobili ai Uniunii.

De asemenea, normele procesului trebuie să fie definite într-un cadru de politici sau de reglementare relevant, inclusiv obiectivele, procedurile și participanții relevanți implicați. Acest cadru poate permite anumite limitări ale dreptului la consultare numai în mod proporțional și comunicat în mod clar, garantând în același timp accesul cetățenilor și al organizațiilor societății civile la un mecanism de recurs. În acest context, este important de subliniat faptul că documentul CE nu stabilește cerința explicită de a reglementa normele proceselor de consultare în lege. Documentele de ghidare (de ex., recomandările, codurile de bune practici) sunt considerate, de asemenea, o sursă legitimă de norme.

Participarea trebuie să fie garantată, în mod cuprinzător de la etapele inițiale ale proceselor de elaborare a politicilor, în identificarea necesităților, priorităților și definirea posibilelor opțiuni de politici. Cu alte cuvinte, participarea publică nu trebuie să se limiteze la dreptul de exprimare a opiniilor cu privire la propunerile deja elaborate de autoritățile publice. În plus, statele membre sunt încurajate, în mod explicit, să invite cetățenii și organizațiile societății civile să participe la diferite etape ale proceselor de elaborare a politicilor, inclusiv la etapa de revizuire a acestora.

Standardele de calitate de bază pentru procesele participative includ, în special:

- Furnizarea, în timp util și în formate ușor accesibile, a informațiilor corespunzătoare și necesare privind un anumit exercițiu de participare, inclusiv contextul și tipul de măsuri avute în vedere, procedurile, calendarul de participare, autoritatea responsabilă pentru exercițiu și datele de contact ale acesteia;
- Asigurarea de resurse și timp suficiente pentru a asigura un impact semnificativ și luarea în considerare a perioadelor de vacanță în contextele naționale pentru a permite o participare corespunzătoare;
- Asigurarea informării despre rezultatul participării la procesul de elaborare a politicilor publice și monitorizarea a exercițiilor de participare desfășurate;
- Utilizarea unor instrumente și metode care să conducă la o participare cât mai largă a cetățenilor, grupurilor și organizațiilor societății civile, precum și alegerea și promovarea de către autoritățile publice a proceselor de participare ușor accesibile și nediscriminatorii;
- Facilitarea proceselor de consultare cu cea mai bună expertiză disponibilă pentru a asigura o abordare incluzivă, care să permită tuturor participanților să fie auziți, în mod egal, precum și o prezentare exactă a pluralității de opinii cu privire la problemele discutate.

Recomandarea CE 2023/2836 acordă o atenție deosebită promovării noilor metode și formate de participare publică, cum ar fi grupurile de cetățeni, adunările de cetățeni și alte formate de dialog și co-creare. Acestea diferă, în mod substanțial, de consultările publice tradiționale.

Modelul tradițional de consultare publică implică, în principal, posibilitatea de a transmite comentarii scrise cu privire la propunerile de politici sau de a prezenta opinii în cadrul reuniunilor consultative. Acest model cu greu poate fi perceput ca fiind interactiv și deliberativ. Cetățenii interesați sau grupurile societății civile își exprimă opiniile cu autoritățile publice respective, care trebuie să ia în considerare feedback-ul furnizat în procesul de elaborare a opțiunilor finale de politici. În mod ideal, autoritățile care organizează consultarea trebuie să se refere la fiecare comentariu sau propunere prezentată în procesul consultării. În practică, răspunsul ar putea fi limitat la informarea cu privire la acceptarea sau neacceptarea comentariului/propunerii, fără organizarea discuțiilor suplimentare sau elaborarea în comun a deciziei finale. Grupurile de lucru, permanente sau ad-hoc, consiliile consultative sau adunările de cetățeni oferă o oportunitate de a aborda aceste probleme și limitări. Acestea permit comunităților mai mici sau mai mari să discute și să decidă împreună cu privire la diverse aspecte ale guvernării, utilizând un mecanism sofisticat de consultare publică. Cel mai important aspect este selectarea participanților prin alegere, asigurând un eșantion reprezentativ al membrilor comunității. Facilitarea experților externi este necesară, în special activitatea de gestionare a comisiei, inclusiv facilitarea discuțiilor și a lucrului în grupuri. Experiența internațională cu comisiile de cetățeni se extinde rapid. Comisii permanente sau ad hoc ale cetățenilor sunt organizate, de ex., în Regatul Unit, Noua Zeelandă și Germania.

Recomandarea CE nu impune reglementarea acestor noi instrumente de participare publică la nivelul actelor legislative, dar recomandă statelor membre să se asigure că astfel de exerciții sunt

facilitate de o metodologie solidă și de principii de bază care susțin calitatea, incluziunea și integritatea acestora.

Notă specială: Trebuie de menționat că în prezentul proiect de lege nu este reflectată partea finală a Recomandării CE 2023/2836 (punctele 15-20), deoarece aceasta se referă la protecția organizațiilor societății civile împotriva amenințărilor, incriminării, intimidării, hărțuirii, precum și la consolidarea acestor capacități. Deși aceste aspecte sunt de mare importanță, de asemenea, și în contextul Republicii Moldova, ele urmează a fi reglementate în contextul implementării angajamentului de protecție a activiștilor civici și apărătorilor drepturilor omului, angajament din aceeași Foaie de parcurs „Funcționarea Instituțiilor Democratice”, compartimentul Rolul Societății Civile.

Principiile SIGMA ale OCDE privind administrația publică, împreună cu metodologia mai detaliată de evaluare a conformității cu aceste standarde, abordează problema participării publice în contextul elaborării politicilor publice. Acestea impun, în mod special, ca documentele de planificare a politicilor (strategii, planuri, programe și alte tipuri de inițiative de politici) să fie elaborate într-o manieră participativă și să fie disponibile public.

Principiul 5 în domeniul elaborării politicilor reiterează regula generală conform căreia toate părțile-cheie interesate, externe și interne, precum și publicul larg, sunt consultate, în mod activ, în timpul elaborării politicilor. Totuși, acesta prevede, de asemenea, standarde mai specifice privind asigurarea acestui principiu, impunând:

- Să existe proceduri care sunt aplicate și monitorizate, în mod consecvent, pentru a permite consultări publice pro-active și eficiente cu părțile interesate și cu publicul larg, permițând mediului de afaceri, organizațiilor societății civile și cetățenilor, inclusiv celor din grupurile vulnerabile, să participe la elaborarea politicilor guvernamentale și să le informeze;
- Consultările cu publicul larg se desfășoară într-un mod accesibil și transparent;
- Ministerele poartă un dialog constructiv cu principalele părți interesate externe și colectează, analizează și utilizează toate răspunsurile atunci când finalizează propunerea de politică;
- Acestea raportează, în mod transparent, cu privire la rezultatul procesului de consultare publică și la modul în care comentariile și propunerile persoanelor consultate au modelat și influențat politicile;
- Cadrul metodologic pentru evaluarea conformității cu principiile administrației publice oferă clarificări suplimentare cu privire la modul de îndeplinire a acestor cerințe.

În procesul implementării celui de-al 5-lea Plan de Acțiuni pentru Guvernare Deschisă pentru 2023-2025, Cancelaria de Stat a realizat un Studiu privind aplicarea practică a prevederilor legale privind transparența procesului decizional și consultarea publică la elaborarea deciziilor, cu suportul proiectului Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei “Consolidarea culturii dialogului și a guvernării locale deschise și etice în Republica Moldova”.

Au fost în special analizate modalitățile și practicile de aplicare a prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența procesului decizional și ale Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare a societății civile în procesul decizional. Scopul primar al studiului a fost examinarea în detaliu a modului în care autoritățile publice centrale (APC) și locale (APL) din Republica Moldova îndeplinesc cerințele de transparență decizională, constatând lacunele existente și identificând soluții practice pentru îmbunătățirea implicării cetățenilor în procesele decizionale.

Soluțiile propuse au fost completate cu **recomandările Grupului de State împotriva Corupției (GRECO)**, aducând totodată în atenție standardele internaționale stabilite de organizații precum

Comisia Europeană, Consiliul Europei și OCDE (SIGMA), cu scopul de a integra bunele practici în legislația și practicile Republicii Moldova.

Recomandările elaborate în raport conturează o serie de măsuri esențiale pentru a aborda deficiențele structurale și funcționale care afectează transparența și participarea publică efectivă în procesul decizional al autorităților publice din Republica Moldova.

Astfel, sunt necesare schimbări fundamentale, menite să asigure claritate, accesibilitate și implicare autentică a tuturor cetățenilor, individual sau în structuri organizate, îmbinând reforme legislative, tehnologice și instituționale. În primul rând, *este necesară standardizarea și unificarea cadrului legal existent. Legislația actuală este fragmentară și ambiguă, ceea ce generează confuzii în aplicare și oferă prea multă flexibilitate interpretativă autorităților.*

Actualele prevederi referitoare la transparența decizională, inclusiv *anunțurile de intenție, anunțurile de consultare publică a proiectului, organizarea consultărilor publice și publicarea deciziilor, ar trebui grupate coerent și structurate astfel încât să fie ușor de înțeles și aplicat.*

Pentru a susține această clarificare, *este absolut necesară o definiție exactă a termenilor-cheie din legislație, precum „proiect de decizie” sau „impactul” potențial al deciziilor.* În lipsa unor definiții precise, asistăm la interpretări arbitrare, ceea ce duce la aplicări inconsistente.

De asemenea, urmare monitorizării activităților de asigurare a transparenței decizionale, *se constată necesitatea de delimitare clară a etapelor procesului decizional, în special între cea de inițiere (anunțare a intenției) și cea de organizare a consultărilor publice.* În momentul de față, multe autorități confundă aceste etape, ceea ce limitează implicarea reală a cetățenilor.

Un alt aspect important este accesibilitatea informațiilor publice. *Este esențial ca toate informațiile să fie publicate într-un format deschis, permițând cetățenilor să le acceseze și să le utilizeze fără dificultăți tehnice.* Aceste cerințe față de informațiile publicate pe site-urile web ale autorităților publice se conțin în Hotărârea Guvernului nr. 728/2023.

În plus, *publicarea detaliilor despre ședințele de consultare publică și procesele-verbale ale acestora* este o practică aplicată neuniform de către autoritățile publice, fapt ce urmează a fi remediat prin prevederi exacte privind aceste obligații.

Platformele consultative permanente (PCP) ale autorităților publice centrale, reglementate prin Hotărârea Guvernului nr. 967/2013 cu privire la mecanismul de consultare a societății civile în procesul decizional, trebuie sprijinite să devină spații autentice de dialog și colaborare între autorități și părțile interesate. La moment, toate cele 14 ministere au instituit PCP, funcționalitatea acestora urmează a fi asigurată în conformitate cu standardele în domeniu.

În ultima perioadă și autoritățile publice locale de nivel I și II au instituit platforme de dialog structurat și periodic cu părțile interesate precum consiliul raional de participare și consiliul local de transparență. Se consideră necesar a fi oferit un statut oficial acestor platforme, în mod special pentru promovarea acestei experiențe în rândul APL, cât și al părților interesate.

Utilizarea de către autoritățile publice a portalului particip.gov.md este nu doar neuniformă, dar și neconformă, fapt ce reduce eficiența acestuia. În prezent, informația despre participarea părților interesate la inițierea, elaborarea și consultarea publică a proiectelor de decizii ale autorităților publice este publicată fragmentar și incomplet, fără o trasabilitate clară și fără o platformă digitală integrată care să acopere aceste procese. Totodată, chiar dacă autoritățile publice asigură implicarea societății civile în procesul decizional, deseori acest fapt nu este vizibil, deoarece informațiile privind informarea și consultarea publică sunt plasate pe surse diferite, fapt ce face imposibilă urmărirea traseului de participare publică la luarea deciziilor. De asemenea, de cele mai dese ori, răspunsul autorităților la comentariile și recomandările societății civile sunt publicate neuniform, fapt ce reduce accesul părților

interesate la procesul decizional, cooperarea cu societatea civilă în procesul decizional și implicit încrederea în autoritățile publice. Portalul <https://particip.gov.md> urmează a fi poziționat ca instrumentul principal pentru asigurarea transparenței decizionale și de consultare publică online pentru autoritățile centrale și locale. Este necesară reglementarea expresă de integrare a portalului pe paginile web ale tuturor autorităților publice și utilizarea conformă a acestuia, prin crearea dosarelor distincte pentru fiecare proiect de decizie, în care sunt vizibile fiecare etapă în parcursul decizional al proiectului de decizie și toate informațiile privind participarea publică în acest parcurs.

De asemenea, este de constatat că *obligatia de publicare a rezultatelor consultărilor publice este percepută diferit, fiind necesară concretizarea normelor de plasare a răspunsului autorităților la aportul părților interesate în procesul de elaborare a deciziilor.*

Totodată, informațiile publicate nu întotdeauna corespund standardelor de accesibilitate – format deschis și reutilizabil.

O necesitate reală este și *revizuirea rapoartelor anuale privind transparența și consultarea publică în procesul decizional.* Automatizarea procesului de raportare și colectarea datelor prin portalul particip.gov.md ar contribui la reducerea erorilor și la creșterea responsabilității instituțiilor publice. În plus, *introducerea altor instrumente de monitorizare și responsabilizare a autorităților* ar spori calitatea participării publice în procesele decizionale ale autorităților.

Documentul de evaluare: Recomandări pentru revizuirea cadrului legislativ privind transparența în procesul de luare a deciziilor în Republica Moldova, elaborat de Dawid Sześciło, expert al Consiliului European, și realizat cu suportul proiectului „Promovarea libertății media în Moldova” al Consiliului European, constată un șir de deficiențe a cadrului legal național în raport cu standardele internaționale și bunele practici existente:

1. *Domeniu de aplicare neclar al cerințelor privind consultările* - În conformitate cu articolul 3 alin. (4) din Legea nr. 239/2008, autoritățile publice trebuie să consulte cetățenii, asociațiile înființate în conformitate cu legea și alte părți interesate cu privire la proiectele de acte normative și administrative care pot avea un impact social, economic sau de mediu (asupra stilului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra comunităților locale și serviciilor publice). Această prevedere pare să restrângă domeniul de aplicare al obligației de consultare, bazându-se pe criterii vagi care ar putea face obiectul unei evaluări discreționare. În schimb, legea trebuie să stipuleze cerința generală de consultare a tuturor propunerilor legislative și politice, păstrând în același timp posibilitatea de a omite consultarea în cazuri excepționale și bine justificate.
2. *Definirea neclară a actelor care fac obiectul proceselor de consultare* - Mecanismele de participare publică stabilite prin Legea nr. 239/2008 se aplică pregătirii de către autoritățile publice a deciziilor definite ca „acte juridice adoptate de autoritățile publice care cad sub incidența prezentei legi”. Această definiție nu este pe deplin clară, întrucât se poate aplica oricărui tip de acte, de la acte administrative individuale la acte normative, inclusiv legislația primară și secundară. Pe de altă parte, aceasta ar putea fi interpretată și ca excluzând actele care nu au caracter obligatoriu din punct de vedere juridic, cum ar fi politicile, strategiile și programele. Prin urmare, se recomandă clarificarea domeniului de aplicare material al consultărilor publice, prin asigurarea faptului că acesta include propuneri pentru: - Actele normative enumerate la articolul 6 din Legea nr. 100/2017 privind actele normative; - Strategiile, politicile și programele elaborate de autoritățile publice centrale și locale.

3. *Lipsa procedurii de participare la stabilirea agendei de politici* - În principiu, oportunitățile de participare publică apar la inițiativa autorităților publice care inițiază procesele de luare a deciziilor. Nu există o procedură de participare sub forma propunerii de idei pentru adoptarea de acte relevante de către autoritățile publice, însoțită de obligația acestora de a oferi feedback cu privire la propunerile primite.
4. *Garanții insuficiente pentru accesul la pachetul complet de documente* - În conformitate cu articolul 10 din Legea nr. 239/2008, autoritățile publice trebuie să asigure accesul la proiectele de decizii și la materialele conexe prin publicarea obligatorie a acestora pe site-ul lor oficial. Cu toate acestea, nu se specifică care sunt materialele conexe necesare. În practică, după cum a specificat SIGMA (OCDE (2023), „Administrația publică în Republica Moldova”, Rapoarte de monitorizare SIGMA, OCDE, Paris, analizele impactelor de reglementare și alte materiale nu sunt incluse, în mod regulat, printre documentele puse la dispoziție pentru consultările publice. Prin urmare, este necesar să se stabilească o obligație juridică clară de a publica documente conexe specifice împreună cu proiectele de decizii.
5. *Lipsa standardelor pentru implicarea părților interesate externe structurile consultative* - Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decisional prevede posibilitatea instituirii unor grupuri de lucru permanente ca platforme consultative, în cadrul autorităților publice centrale. Mai mult, Legea nr. 100/2017 privind actele normative prevede instituirea de grupuri de lucru pentru elaborarea propunerilor legislative. Acestea pot include și reprezentanți ai societății civile. Cu toate acestea, în ambele cazuri, reglementările nu impun recrutarea membrilor acestor grupuri, în mod transparent, în special prin publicarea de informații cu privire la oportunitățile de a se alătura acestor grupuri.
6. *Sprijin insuficient pentru metodele alternative de consultare* - Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decisional oferă o listă de metode de consultare publică, printre care:
 - 1) solicitarea opiniilor societății civile, experților, asociațiilor profesionale și mediului academic;
 - 2) instituirea grupurilor de lucru permanente – platforme consultative în cadrul autorității administrației publice centrale;
 - 3) instituirea grupurilor de lucru ad-hoc;
 - 4) organizarea dezbaterilor publice;
 - 5) organizarea audierilor publice;
 - 6) realizarea sondajelor publice;
 - 7) alte mijloace de consultare publică.Cu toate acestea, nu există stimulente clare pentru ca autoritățile publice să pună în aplicare metode noi și emergente de consultare publică, menționate, de ex., în Recomandarea CE 2023/2836 sau în orientările OCDE. Aceasta include, în special, consiliile și adunările de cetățeni. Deși legislația poate asigura, într-o măsură limitată, punerea în aplicare a unor astfel de metode, legea poate cel puțin să indice, în mod clar, această posibilitate și să precizeze în ce circumstanțe ar putea fi aplicate.
7. *Integrare limitată cu instrumentele de e-guvernare* - Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decisional impune utilizarea de către autoritățile publice a platformei particip.gov.md pentru consultări publice. Cu toate acestea, în Legea nr. 239/2008 lipsește orice referire la această platformă. De asemenea, nu este pe deplin clar cum trebuie prelucrate comentariile și propunerile transmise

prin intermediul acestei platforme, în special dacă trebuie să se răspundă la toate sau la unele dintre ele. Platforma în sine prezintă, de asemenea, unele deficiențe majore. În primul rând, aceasta nu permite monitorizarea facilă a istoricului complet a propunerii relevante - de la inițierea procesului de luare a deciziilor până la adoptarea actului relevant. În acest scop, utilizatorul trebuie să efectueze o căutare avansată. În plus, descrierile propunerilor publicate conțin puține informații, în comparație, de ex., cu portalul legislativ leton, ceea ce împiedică accesul rapid la cele mai importante informații referitoare la propuneri. În sfârșit, nu există nicio cerință privind publicarea documentelor pe această platformă, în formate deschise.

8. *Lipsa controlului eficient a calității consultării publice* – Legea nr. 239/2008 conține mecanismul de aplicare a sancțiunilor pentru autorităților publice, pentru încălcarea obligațiilor care reies din acest act. În conformitate cu articolul 161 din lege: „Nerespectarea prevederilor prezentei legi constituie abatere disciplinară și se sancționează în conformitate cu prevederile Codului muncii sau ale legislației speciale. Persoanele fizice și persoanele cu funcții de răspundere poartă răspundere contravențională în conformitate cu Codul contravențional al Republicii Moldova. Cu toate acestea, cadrul legislativ trebuie să conțină, de asemenea, un mecanism de control periodic al respectării de către autoritățile publice a obligațiilor lor referitoare la consultările publice. Aceste sarcini trebuie să fie alocate, de ex., Avocatului Poporului (Ombudsmanului), în calitate de instituție independentă de responsabilizare.
9. De asemenea, trebuie remarcat faptul că *modelul actual de reglementare a participării publice este departe de bunele standarde de legiferare*. În mod special, trebuie remarcat faptul că domeniul de aplicare al Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional depășește normele tehnice suplimentare de punere în aplicare a Legii nr. 239/2008. Aceasta ar putea fi considerată mai degrabă ca înlocuind Legea nr. 239/2008, deoarece reglementează acest domeniu, în mod cuprinzător. Domeniul său de aplicare se suprapune, în mare măsură, cu Legea nr. 239/2008, ceea ce creează confuzie cu privire la statutul real al Legii nr. 239/2008. Acest lucru influențează, de asemenea, calitatea generală a cadrului legislativ, care conține, în prezent, numeroase discrepante și erori tehnice, semnalate, de exemplu, în raportul de evaluare menționat mai sus, solicitat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Acestea trebuie, de asemenea, eliminate în procesul de revizuire a cadrului legislativ.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Pentru a răspunde consecvent și în mod substanțial constatărilor evaluărilor preliminare efectuate, proiectul vine cu o abordare complexă, ce vizează nu amendarea cadrului normativ actual, ci un proiect nou de lege pentru reglementarea tuturor aspectelor participării publice în procesul decizional al autorităților publice din Republica Moldova, atât la nivel central, cât și local.

Proiectul de lege privind participarea publică în procesul decizional este structurat în șase capitole, care acoperă integral arhitectura juridică a dreptului la participare și obligațiile corespunzătoare ale autorităților publice.

Capitolul I: Dispoziții generale

Scopul proiectului este consolidarea democrației participative și asigurarea participării părților interesate în procesul decizional al autorităților publice, în vederea exercitării efective a dreptului de a participa la administrarea treburilor publice și a asigurării transparenței.

Textul reflectă evoluția conceptuală a cadrului normativ prin consacrarea participării părților interesate ca mecanism distinct de implicare a persoanelor fizice și juridice în procesul de elaborare, adoptare, modificare și actualizare a deciziilor publice. În acest sens, noțiunea de „parte interesată” are un domeniu de aplicare mai larg decât noțiunea de „cetățean” sau „organizație a societății civile”, incluzând toate persoanele fizice și juridice care pot fi afectate sau interesate de procesul decizional.

Participarea publică nu mai este tratată exclusiv ca o componentă procedurală a transparenței, ci ca o expresie a exercitării dreptului constituțional de participare la administrarea treburilor publice.

Totodată, articolul evidențiază caracterul complementar al participării și al transparenței. Dacă transparența asigură accesul la informațiile necesare înțelegerii procesului decizional, participarea părților interesate creează cadrul prin care cetățenii, organizațiile necomerciale, mediul de afaceri, organizațiile profesionale, instituțiile academice și alte persoane interesate pot contribui la fundamentarea, îmbunătățirea și legitimizarea deciziilor autorităților publice.

Proiectul urmărește dezvoltarea unei guvernări deschise, responsabile și incluzive, bazate pe dialog, consultare și implicarea efectivă a părților interesate în procesul decizional.

Articolul 2. Obiectul și domeniul de aplicare

Articolul stabilește obiectul reglementării și domeniul de aplicare al legii, atât sub aspect instituțional, cât și material.

Alineatul (1) definește obiectul legii. Sunt reglementate formele, etapele și condițiile participării publice în procesul decizional, drepturile părților interesate și obligațiile autorităților publice. Norma instituie cadrul general necesar organizării și desfășurării participării publice, asigurând o abordare unitară la nivelul autorităților publice vizate de lege.

Alineatul (2) stabilește domeniul de aplicare instituțional. Legea se aplică Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, autorităților publice autonome, autorităților administrației publice centrale de specialitate, autorităților administrației publice locale și autorităților unităților teritoriale autonome cu statut special. Prin această abordare este asigurată aplicarea principiilor participării publice la nivelul principalelor categorii de autorități publice implicate în elaborarea și adoptarea deciziilor de interes public.

Alineatul (3) definește domeniul material de aplicare al legii. Participarea publică se asigură în procesul decizional privind elaborarea, adoptarea, modificarea și actualizarea actelor normative și a documentelor de politici. Completarea normei urmărește să clarifice faptul că obligația de asigurare a participării publice nu se limitează la elaborarea inițială a actelor normative și a documentelor de politici, ci se aplică și proceselor ulterioare de modificare și actualizare a acestora. În acest mod, legea asigură continuitatea participării publice pe parcursul întregului ciclu de dezvoltare și perfecționare a cadrului normativ și de politici publice.

Norma delimitează clar categoriile de decizii care fac obiectul prezentei legi și asigură coerența acesteia cu cadrul normativ existent privind elaborarea actelor normative și gestionarea documentelor de politici. În cazul documentelor de politici, procesele de modificare și actualizare constituie noi procese decizionale, în cadrul cărora sunt aplicabile integral garanțiile privind participarea publică prevăzute de prezenta lege.

Alineatul (4) consacră principiul aplicării reglementărilor speciale. Legea nu aduce atingere dispozițiilor privind participarea publică în procesul decizional prevăzute în alte legi, asigurând astfel coexistența și aplicarea armonioasă a reglementărilor generale și speciale. Norma urmărește evitarea

paralelismelor normative și menținerea soluțiilor specifice instituite de legi sectoriale pentru anumite domenii sau categorii de autorități publice.

Articolul 3. Noțiuni principale

Articolul definește noțiunile principale utilizate în cuprinsul legii, în scopul asigurării unei interpretări și aplicări uniforme a prevederilor acesteia.

Noțiunea de *participare publică* este definită ca implicarea părților interesate în procesul decizional. Definiția exprimă esența participării publice ca mecanism prin care cetățenii, organizațiile societății civile, mediul de afaceri și alte părți interesate contribuie la fundamentarea și îmbunătățirea deciziilor publice. Formele și modalitățile concrete de participare sunt reglementate distinct prin dispozițiile legii. *Procesul decizional* este definit ca ansamblul etapelor de inițiere, elaborare și adoptare a deciziilor desfășurate de autoritățile publice-autor. Definiția reflectă caracterul continuu al participării publice și fundamentarea acesteia pe parcursul întregului proces de luare a deciziilor.

Noțiunea de *decizie* este corelată cu domeniul de aplicare al legii și include actele normative și documentele de politici prevăzute la art. 2 alin. (3). Această abordare asigură claritatea asupra categoriilor de acte pentru care se aplică obligațiile privind participarea publică.

Conceptul de *parte interesată* este formulat într-un sens larg, incluzând orice persoană fizică sau juridică afectată sau potențial afectată de o decizie a autorităților publice ori care manifestă un interes legitim față de obiectul acesteia. Norma urmărește să asigure deschiderea procesului decizional și să evite restrângeri nejustificate ale participării.

Noțiunea de *grupuri de interes* are un rol funcțional și organizatoric. Aceasta permite clasificarea părților interesate în funcție de domeniile de competență ale autorităților publice și de interesele manifestate în procesul decizional, facilitând utilizarea mecanismelor de informare direcționată și a instrumentelor digitale de participare publică prin portalul de participare publică.

Definirea *grupurilor specifice* introduce o dimensiune de incluziune și participare echitabilă. Sunt recunoscute expres categoriile de persoane care pot întâmpina dificultăți de participare sau care sunt insuficient reprezentate în procesele decizionale, ceea ce presupune adoptarea unor măsuri adaptate pentru facilitarea implicării acestora.

Noțiunea de *impact al deciziei* oferă un criteriu de referință pentru selectarea formelor și intensității participării publice, în funcție de efectele potențiale sau reale ale unei decizii asupra interesului public, drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, mediului, economiei sau societății.

Conceptul de *autoritate publică-autor* identifică instituția responsabilă de inițierea, elaborarea, promovarea spre adoptare sau adoptarea unei decizii și, implicit, de organizarea și asigurarea participării publice pe parcursul procesului decizional.

Noțiunile de *recomandare*, *inițiere a procesului decizional*, *consultare publică*, *ședință de consultare publică* și *consultare publică repetată* descriu principalele mecanisme procedurale utilizate pentru implicarea părților interesate și valorificarea contribuțiilor acestora în procesul decizional.

Sunt definite și mecanismele instituționalizate de participare și dialog, precum *platformele consultative permanente* și *consiliile de participare sau de transparență*, care facilitează colaborarea continuă dintre autoritățile publice și părțile interesate.

Proiectul introduce și posibilitatea utilizării unor formate avansate de participare publică, precum *adunările cetățenești* și *dialogurile naționale*, în situațiile în care formele clasice de consultare nu sunt suficiente pentru fundamentarea unor decizii complexe sau a unor reforme de interes major.

Adunarea cetățenească este definită ca un mecanism deliberativ bazat pe participarea unui grup de cetățeni selectați în mod reprezentativ, care analizează o problemă de interes public și formulează recomandări în baza unui proces structurat de informare și deliberare. Acest instrument poate fi utilizat

în special pentru subiecte complexe, cu impact social semnificativ, care necesită explorarea aprofundată a opțiunilor disponibile și înțelegerea perspectivelor diferitelor categorii de cetățeni.

Dialogul național reprezintă un proces structurat de consultare și deliberare la nivel național, destinat facilitării schimbului de opinii și identificării soluțiilor privind politici publice, strategii sau reforme de interes major. Acesta permite implicarea coordonată a autorităților publice, organizațiilor societății civile, mediului de afaceri și altor actori relevanți, contribuind la consolidarea consensului și la creșterea legitimității procesului decizional.

Noțiunea de *inițiativă civică* consacră dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a propune inițierea elaborării unor decizii la nivel național sau local, consolidând dimensiunea participativă a procesului decizional și oferind cetățenilor posibilitatea de a contribui activ la stabilirea agendei publice.

Articolul 4. Principiile participării publice

Articolul stabilește principiile care guvernează întregul proces și oferă repere pentru aplicarea normelor.

Principiul *accesibilității și incluziunii* impune eliminarea barierelor de participare. Nu este suficient ca procedura să fie formal deschisă; aceasta trebuie să fie efectiv utilizabilă de toate categoriile de participanți.

Principiul *continuității* introduce ideea că participarea nu este un eveniment punctual. Ea trebuie asigurată pe parcursul întregului proces decizional și, după caz, în etapele ulterioare.

Principiul *integrității* combină cerințele de etică, imparțialitate și respect reciproc. Acesta creează baza pentru desfășurarea unui dialog autentic și protejează procesul de influențe nelegitime.

Principiul *participării* reafirmă dreptul efectiv de implicare. Accentul este pus pe posibilitatea reală de a formula și transmite recomandări.

Principiul *proporționalității* permite adaptarea procedurilor în funcție de impactul deciziei. Această flexibilitate este necesară pentru a evita formalismul excesiv.

Principiul *responsabilității* obligă autoritățile să trateze participarea cu seriozitate. Recomandările trebuie examinate, iar deciziile trebuie justificate.

Principiul *transparenței* asigură accesul continuu la informații. Acesta susține toate celelalte principii și garantează vizibilitatea procesului.

Aceste principii au rol normativ și orientativ. Ele ghidează atât elaborarea, cât și aplicarea concretă a procedurilor de participare.

Articolul 5. Dreptul la participare publică

Articolul consacră dreptul general la participare publică și stabilește conținutul acestuia.

Orice parte interesată are dreptul de a participa la procesul decizional în condițiile legii. Dreptul include participarea la etapa de inițiere a procesului decizional și la consultarea publică a proiectelor de decizii, oferind posibilitatea implicării încă din fazele incipiente ale procesului de elaborare.

Sunt recunoscute drepturi concrete care permit exercitarea efectivă a participării publice. Acestea includ accesul la informațiile privind procesul decizional, posibilitatea de a propune inițierea elaborării unor decizii privind probleme de interes public, formularea de recomandări asupra proiectelor supuse consultării publice și dreptul de a fi informat despre rezultatele consultărilor și modul de valorificare a contribuțiilor formulate.

Articolul evidențiază caracterul incluziv al participării publice și stabilește obligația asigurării participării tuturor părților interesate, inclusiv a grupurilor specifice. Această abordare urmărește prevenirea excluziunii unor categorii de persoane și crearea unor condiții care să permită implicarea efectivă a acestora în procesul decizional.

Totodată, este recunoscută expres participarea copiilor la procesul decizional, în conformitate cu prevederile Legii nr. 370/2023 privind drepturile copilului, urmărind să asigure exercitarea dreptului copiilor de a-și exprima opiniile asupra problemelor care îi privesc și luarea în considerare a acestora în procesul de adoptare a deciziilor, în condițiile și formele prevăzute de legislația specială.

Articolul 6. Condiții generale pentru asigurarea participării publice

Articolul stabilește cadrul general de organizare a participării publice și definește obligațiile operaționale ale autorității publice-autor în procesul decizional.

Alineatul (1) instituie obligația autorității de a consulta opinia părților interesate și de a asigura participarea publică pentru fiecare proiect de decizie care face obiectul prezentei legi. Norma are caracter imperativ și consacră participarea publică drept parte integrantă a procesului decizional, aplicabilă pe întreg parcursul acestuia, de la inițiere până la adoptarea deciziei.

Alineatul (2) reglementează modul de comunicare a informațiilor necesare participării publice. Autoritatea publică-autor are obligația de a furniza informațiile în formate ușor accesibile și reutilizabile, utilizând două modalități complementare de comunicare:

- informarea generală, destinată publicului larg și orientată spre asigurarea accesului deschis la informațiile privind procesul decizional;
- informarea direcționată, utilizată, după caz, pentru comunicarea cu părțile interesate identificate în condițiile legii.

Prin această abordare se urmărește asigurarea unui echilibru între accesul universal la informațiile privind procesul decizional și comunicarea eficientă cu persoanele sau grupurile direct interesate de subiectul aflat în consultare.

Alineatul (3) introduce obligația utilizării unui limbaj simplu, clar și concis în comunicarea privind procesul decizional. Scopul normei este de a facilita înțelegerea informațiilor de către părțile interesate și de a reduce barierele generate de utilizarea excesivă a terminologiei tehnice sau juridice.

Alineatul (4) stabilește obligația de publicare proactivă a informațiilor relevante pentru participarea publică și structurează aceste informații în două categorii distincte:

1. informații privind organizarea procesului decizional, inclusiv:

- reglementările interne privind procedurile de asigurare a participării publice;
- persoana sau subdiviziunea responsabilă de coordonarea și monitorizarea participării publice și datele de contact ale acesteia;
- informații privind mecanismele instituționale de participare și dialog, precum platformele consultative permanente, consiliile de participare, consiliile de transparență sau alte organe consultative;
- raportul anual privind participarea publică în procesul decizional.

2. stabilește informațiile pe care autoritățile publice sunt obligate să le publice privind desfășurarea și finalizarea procesului decizional. Acestea includ:

- inițierea elaborării proiectelor de decizii;
- consultarea publică a proiectelor de decizii;
- rezultatele consultărilor publice, inclusiv sinteza recomandărilor, nota ședinței de consultare publică și, după caz, înregistrările audio sau video ale ședinței;
- dosarul proiectului de decizie definitivat înainte de adoptare;
- informații suplimentare privind organizarea ședințelor de consultare publică, retragerea proiectelor din procesul decizional sau transmiterea proiectelor de lege spre adoptare Parlamentului;

- informații privind finalizarea procesului decizional, prin publicarea referinței (hyperlink) la decizia adoptată din registrele oficiale ale actelor juridice.

Completarea normei urmărește să evidențieze faptul că obligația de transparență nu privește doar desfășurarea consultărilor publice, ci întregul proces decizional, până la adoptarea deciziei finale. Publicarea referinței la actul adoptat permite oricărei persoane interesate să urmărească parcursul complet al proiectului, să compare versiunea consultată cu cea adoptată și să cunoască rezultatul final al procesului decizional, chiar dacă nu a participat la consultările publice.

Alineatele (5) și (6) reglementează canalele de publicare și mecanismele de informare direcționată aplicabile diferitelor categorii de autorități publice.

Parlamentul, Președintele Republicii Moldova, autoritățile publice autonome și autoritățile unităților teritoriale autonome cu statut special asigură publicarea informațiilor prin intermediul paginilor web oficiale și, după caz, prin alte platforme electronice utilizate în acest scop. Pentru informarea direcționată, aceste autorități utilizează mijloacele de comunicare disponibile, adaptate propriilor proceduri și particularități instituționale.

Guvernul, autoritățile administrației publice centrale de specialitate și autoritățile administrației publice locale asigură publicarea informațiilor prin intermediul portalului de participare publică particip.gov.md, care reprezintă platforma digitală centralizată de participare publică. În cazul acestora, informarea direcționată se realizează prin mecanismele de abonare și notificare disponibile pe portal, care permit părților interesate să urmărească autoritățile și domeniile de interes selectate.

Norma instituie două regimuri funcționale distincte de organizare a comunicării publice, adaptate specificului diferitelor categorii de autorități, menținând totodată aplicarea unor standarde uniforme privind transparența și participarea publică.

Alineatul (7) stabilește obligațiile organizatorice interne ale autorităților publice pentru asigurarea participării publice.

În acest scop, fiecare autoritate publică va desemna, prin act administrativ intern, o persoană sau o subdiviziune responsabilă de coordonarea și monitorizarea participării publice în procesul decizional. Aceasta va asigura organizarea proceselor interne de participare publică, coordonarea dintre subdiviziunile implicate, monitorizarea respectării procedurilor și termenelor prevăzute de lege, precum și comunicarea cu părțile interesate.

Totodată, autoritățile publice vor elabora și aproba reglementări interne privind procedurile de asigurare a participării publice în procesul decizional. Aceste reglementări au rolul de a transpune prevederile legii la nivel instituțional, de a asigura aplicarea uniformă și previzibilă a acestora și de a adapta organizarea participării publice la specificul activității fiecărei autorități.

În mod concret, reglementările interne pot stabili modalitățile de coordonare internă a procesului decizional, responsabilitățile subdiviziunilor implicate, procedurile de organizare a consultărilor publice, mecanismele de informare și comunicare cu părțile interesate, modul de elaborare și publicare a documentelor aferente participării publice, precum și măsurile de accesibilitate și suport destinate grupurilor specifice.

Autoritățile publice vor asigura, de asemenea, planificarea și utilizarea resurselor necesare participării publice, inclusiv pentru facilitarea participării grupurilor specifice. Participarea publică este tratată astfel ca o funcție instituțională permanentă, integrată în procesele de planificare și activitate ale autorității.

Alineatul (8) consacră principiul adaptării participării publice. Autoritatea publică-autor selectează formele și conținutul participării publice în funcție de natura proiectului de decizie, nivelul de impact al acestuia și caracteristicile părților interesate vizate. Norma permite utilizarea unor forme de

participare proporționale cu importanța și complexitatea deciziei, evitând atât formalismul excesiv, cât și aplicarea unor proceduri insuficiente pentru proiectele cu impact semnificativ.

Alineatul (9) reglementează obligația autorității publice de a asigura măsuri de suport și adaptări rezonabile pentru participarea efectivă a persoanelor cu dizabilități. Aceste măsuri pot include adaptarea formatelor de comunicare, utilizarea unor tehnologii asistive, asigurarea accesibilității spațiilor și a platformelor digitale, precum și alte măsuri necesare pentru eliminarea barierelor de participare, în conformitate cu legislația privind nediscriminarea, incluziunea socială și accesul la informațiile de interes public.

Articolul 7. Formele participării publice

Articolul stabilește formele prin care se realizează participarea publică și delimitează funcțional principalele instrumente utilizate în procesul decizional.

Litera a) reglementează informarea ca formă primară de participare. Aceasta presupune asigurarea accesului părților interesate la informațiile relevante privind procesul decizional. Informarea are caracter continuu și constituie premisa exercitării efective a celorlalte forme de participare.

Litera b) definește consultarea publică drept mecanismul principal de implicare activă a părților interesate. Aceasta permite exprimarea opiniilor, formularea recomandărilor și contribuția la fundamentarea deciziilor.

Litera c) consacră participarea prin inițiativă civică ca formă distinctă de implicare. Aceasta permite cetățenilor să declanșeze procesul decizional prin propunerea inițierii unor decizii. Norma conferă participării o dimensiune activă, depășind cadrul reactiv al consultării.

Articolul 8. Portalul de participare publică

Articolul reglementează statutul și rolul portalului de participare publică (particip.gov.md) ca infrastructură digitală centrală pentru participarea în procesul decizional al autorităților administrației publice centrale și locale.

Alineatul (1) stabilește funcția portalului particip.gov.md ca punct principal de acces al părților interesate la procesele decizionale desfășurate de Guvern, autoritățile administrației publice centrale de specialitate și autoritățile administrației publice locale. Portalul asigură centralizarea informațiilor privind procesele decizionale și facilitează participarea publică în formele prevăzute de lege.

Prin această soluție se urmărește crearea unui spațiu digital unic de participare publică pentru autoritățile administrației publice, care să permită accesul facil al părților interesate la informațiile privind procesele decizionale, transmiterea recomandărilor, urmărirea etapelor de consultare și monitorizarea evoluției proiectelor de decizii.

Portalul este conceput ca instrument integrator al etapelor procesului decizional, permițând organizarea și documentarea participării publice, precum și asigurarea trasabilității informațiilor aferente fiecărui proiect de decizie. Prin intermediul acestuia, părțile interesate pot identifica procesele decizionale relevante, se pot abona la domeniile sau autoritățile de interes și pot beneficia de mecanisme automate de notificare privind inițierea și desfășurarea consultărilor publice.

Totodată, portalul contribuie la uniformizarea practicilor de participare publică la nivelul administrației publice și reduce fragmentarea informațiilor între diferite pagini web instituționale, facilitând accesul cetățenilor, organizațiilor societății civile și mediului de afaceri la procesele decizionale de interes.

Alineatul (2) stabilește competența Guvernului de a reglementa modul de funcționare și utilizare a portalului de participare publică. Această opțiune permite dezvoltarea și adaptarea continuă a funcționalităților tehnice și operaționale ale sistemului prin acte subsecvente, fără a încălca legea cu prevederi de natură tehnică. În acest mod se asigură flexibilitatea necesară pentru integrarea unor noi

instrumente digitale de participare publică și pentru adaptarea portalului la evoluția necesităților utilizatorilor și ale autorităților publice.

Articolul 9. Platforma e-Democrație

Articolul reglementează platforma e-Democrație ca instrument digital complementar portalului de participare publică, cu funcții extinse în facilitarea implicării cetățenilor.

Alineatul (1) definește rolul platformei ca instrument de susținere a participării, inclusiv pentru inițierea și susținerea inițiativelor civice. Platforma permite exprimarea voinței colective și participarea la diverse forme de implicare publică, în condițiile legii.

Prin această reglementare se creează o distincție funcțională între instrumentele digitale:

- portalul de participare publică este orientat spre transparența și consultarea proceselor decizionale inițiate de autorități;
- platforma e-Democrație facilitează implicarea directă a cetățenilor, inclusiv în inițierea proceselor decizionale.

Alineatul (2) stabilește competența Guvernului de a reglementa modul de funcționare al platformei. Aceasta permite dezvoltarea graduală a funcționalităților, inclusiv integrarea cu alte sisteme guvernamentale și servicii digitale.

În aplicare practică, aceasta presupune că cetățenii pot utiliza platforma pentru a lansa inițiative civice, pentru a susține inițiativele altor cetățeni, pentru a participa la exerciții de consultare digitală prin sondaje și pentru a interacționa direct cu autoritățile în formele prevăzute de lege.

De menționat că, prin platforma e-Democrație, cetățenii pot depune cereri de acces la informații de interes public, inclusiv ce vizează procesul decizional.

Capitolul II: Consultarea publică

Articolul 10. Modalitățile de realizare a consultării publice

Articolul stabilește cadrul metodologic al consultării publice și definește instrumentele prin care aceasta se realizează.

Alineatul (1) reglementează trei categorii de modalități.

Prima categorie, obligatorie pentru toate proiectele de decizii, este solicitarea recomandărilor în formă scrisă. Aceasta constituie nivelul minim de participare și asigură posibilitatea exprimării opiniei pentru orice parte interesată.

A doua categorie vizează organizarea ședințelor de consultare publică. Acestea sunt aplicabile în special pentru documentele de politici și pentru proiectele cu impact semnificativ. Sunt enumerate formele posibile precum: ședințe publice, grupuri de lucru, platforme consultative, ateliere sau mese rotunde. Norma are caracter deschis și permite adaptarea formatului în funcție de specificul procesului.

A treia categorie include instrumente complementare. Acestea pot fi utilizate pentru aprofundarea consultării, precum sondaje de opinie sau forme inovative de dialog, inclusiv adunări cetățenești și dialoguri naționale. Norma permite utilizarea acestor instrumente fără a le impune, menținând flexibilitatea procesului.

Din perspectivă practică, articolul creează o structură graduală a participării:

- nivel minim: colectarea recomandărilor scrise;
- nivel extins: organizarea dialogului direct;
- nivel avansat: utilizarea instrumentelor deliberative.

Alineatul (2) stabilește obligațiile autorității în organizarea consultării. Se impune identificarea părților interesate relevante și facilitarea participării acestora. Norma introduce o abordare activă, în care autoritatea nu se limitează la publicare, ci intervine pentru a asigura implicarea efectivă.

Pentru identificarea și implicarea părților interesate relevante procesului decizional concret, autoritatea publică-autor poate utiliza mai multe orientări, precum:

- a) cele mai evidente părți interesate care sunt afectate de problemele identificate și cele care participă la apariția acestora;
- b) autorități și/sau instituții publice;
- c) asociații de afaceri și/sau profesionale;
- d) anumite grupuri de întreprinderi/antreprenori (după sector economic, mărime, locul de activitate, alte caracteristici, după caz);
- e) anumite grupuri de cetățeni (după vârstă, regiune, venit, gen, dizabilitate, calitatea de consumatori, domeniul de activitate sau ocupare/muncă, alte caracteristici, după caz);
- f) organizații necomerciale (după domeniu de activitate, locul de activitate, categoriile de cetățeni ce le reprezintă, alte caracteristici, după caz).

Se prevede expres necesitatea includerii grupurilor specifice și adaptarea comunicării la nevoile acestora. În aplicare, aceasta presupune utilizarea unor formate accesibile, traduceri, materiale simplificate sau canale alternative de comunicare.

De asemenea, autoritatea poate atrage experți externi pentru facilitarea procesului. Această prevedere permite creșterea calității dialogului, în special în procese complexe sau sensibile.

Alineatul (3) reglementează selecția participanților în formatele organizate (grupuri de lucru, consilii). Se instituie obligația unei proceduri deschise și transparente, cu publicarea criteriilor de selecție. Norma previne limitarea arbitrară a participării și asigură echilibrul între reprezentativitate și deschidere.

Alineatul (4) introduce criteriile pentru determinarea intensității consultării. Se aplică principiul proporționalității, în funcție de impact, complexitate și interes public. Sunt indicate elemente concrete: efectele asupra drepturilor fundamentale, impactul asupra grupurilor specifice, relevanța socio-economică și sensibilitatea subiectului. În practică, această normă permite autorității să justifice alegerea formatului de consultare și să adapteze resursele alocate.

Alineatul (5) stabilește cadrul pentru elaborarea ghidurilor metodologice privind organizarea și desfășurarea diferitelor forme de consultare publică. Acestea sunt aprobate prin ordin al Secretarului general al Guvernului și au rolul de a sprijini aplicarea uniformă a prevederilor legii de către autoritățile administrației publice. Norma creează un mecanism de standardizare și armonizare a practicilor privind participarea publică, fără a institui obligații suplimentare față de cele prevăzute de lege.

Totodată, autoritățile publice care nu se află în subordinea Guvernului pot utiliza aceste ghiduri metodologice în organizarea și desfășurarea proceselor de participare publică. În acest fel se promovează aplicarea unor standarde și practici comune la nivelul sectorului public, cu respectarea autonomiei instituționale și a particularităților cadrului normativ aplicabil diferitelor categorii de autorități publice.

Articolul 11. Inițierea elaborării proiectului de decizie

Articolul reglementează etapa inițială a procesului decizional și instituie obligația consultării publice timpurii, înainte de elaborarea proiectului de decizie.

Alineatul (1) stabilește obligația autorității publice-autor de a anunța intenția de elaborare a unei decizii prin publicarea unui anunț privind inițierea elaborării proiectului de decizie. Publicarea anunțului marchează începutul procesului decizional și oferă părților interesate posibilitatea de a contribui încă din etapa identificării problemelor publice și a opțiunilor de soluționare.

Anunțul trebuie să conțină informațiile esențiale necesare participării publice, inclusiv obiectul și scopul viitoarei decizii, termenul și modalitatea de transmitere a recomandărilor, precum și datele de contact ale persoanei responsabile de elaborarea proiectului de decizie. În funcție de specificul subiectului, autoritatea poate publica și materiale suplimentare relevante, informații privind constituirea unor formate de lucru cu participarea părților interesate, realizarea unor sondaje de opinie sau aplicarea procedurii accelerate prevăzute la art. 16.

Alineatul (2) reglementează informarea direcționată a părților interesate. După publicarea anunțului, autoritatea publică-autor asigură transmiterea acestuia prin modalitatea aplicabilă conform art. 6 din lege.

În cazul autorităților care publică informațiile prin intermediul portalului particip.gov.md, informarea direcționată se realizează prin mecanismele de abonare și notificare disponibile pe portal. În cazul autorităților care publică informațiile pe paginile web oficiale, informarea direcționată poate fi realizată prin mijloacele de comunicare disponibile autorității, utilizate pentru comunicarea cu părțile interesate relevante pentru obiectul deciziei.

Această obligație urmărește sporirea gradului de participare și implicarea timpurie a actorilor interesați de subiectul aflat în proces de elaborare.

Alineatul (3) oferă autorității publice posibilitatea utilizării unor canale suplimentare de informare. Pe lângă modalitățile obligatorii de publicare prevăzute de lege, autoritatea poate utiliza afișarea anunțului la sediu, mass-media centrală sau locală, rețelele de socializare ori alte instrumente de comunicare adecvate. În practică, diversificarea canalelor de comunicare contribuie la extinderea accesului la informație și la creșterea gradului de participare a diferitelor categorii de părți interesate.

Alineatele (4) și (5) stabilesc termenele pentru transmiterea recomandărilor la etapa inițierii elaborării proiectului de decizie.

Termenul minim este de 10 zile lucrătoare pentru proiectele de acte normative și de 15 zile lucrătoare pentru proiectele de documente de politici. Diferențierea termenelor are în vedere specificul actelor supuse consultării. În cazul actelor normative, etapa de inițiere urmărește în principal identificarea problemelor și a direcțiilor de reglementare, în timp ce documentele de politici implică, de regulă, o analiză mai amplă a opțiunilor strategice și necesită o perioadă mai extinsă pentru formularea contribuțiilor.

Totodată, autoritatea publică-autor poate extinde aceste termene atunci când complexitatea subiectului, impactul potențial al deciziei sau scopul procesului de consultare justifică acordarea unei perioade suplimentare pentru participarea părților interesate.

Alineatul (6) stabilește obligația autorității publice-autor de a întocmi sinteza recomandărilor după expirarea termenului de consultare. Sinteza se elaborează în conformitate cu cerințele prevăzute de prezenta lege și cu formatul stabilit în anexa nr. 2 la Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Sinteza reprezintă principalul instrument de documentare a participării publice și de justificare a modului în care au fost examinate și valorificate recomandările formulate de părțile interesate la etapa inițierii procesului decizional. Ea contribuie la transparența procesului și permite verificarea modului în care contribuțiile recepționate au fost luate în considerare la elaborarea proiectului de decizie.

Articolul 12. Consultarea publică a proiectului de decizie

Articolul reglementează etapa de consultare publică a proiectului de decizie elaborat și stabilește condițiile minime necesare pentru asigurarea participării efective a părților interesate.

Alineatul (1) instituie obligația autorității publice-autor de a publica anunțul privind consultarea publică după elaborarea versiunii inițiale a proiectului de decizie. Această etapă oferă părților interesate

posibilitatea de a analiza conținutul concret al proiectului și de a formula recomandări în cunoștință de cauză.

Anunțul privind consultarea publică trebuie să conțină toate informațiile necesare pentru participarea efectivă la procesul decizional, inclusiv proiectul de decizie, nota de fundamentare, materialele aferente, domeniul de politică, scopul proiectului, datele de contact ale persoanei responsabile, precum și termenul și modalitatea de transmitere a recomandărilor.

Pentru a asigura o informare completă a părților interesate, autoritatea publică-autor poate publica și alte documente relevante pentru procesul decizional, inclusiv sinteza recomandărilor formulate la etapa inițierii elaborării proiectului de decizie sau tabelul comparativ, atunci când acestea există. Totodată, în situațiile în care este aplicată procedura accelerată prevăzută la art. 16, anunțul trebuie să conțină mențiunea corespunzătoare și argumentarea care justifică utilizarea acesteia.

Alineatul (2) reglementează informarea direcționată a părților interesate cu privire la inițierea consultării publice. Autoritatea publică-autor transmite anunțul prin modalitatea aplicabilă conform art. 6 din lege.

În cazul autorităților care utilizează portalul particip.gov.md, informarea direcționată se realizează prin mecanismele de abonare și notificare disponibile pe portal. În cazul autorităților care publică informațiile pe paginile web oficiale, informarea direcționată poate fi realizată prin mijloacele de comunicare disponibile autorității și utilizate pentru comunicarea cu părțile interesate relevante pentru subiectul consultat.

Această obligație urmărește sporirea gradului de participare și asigurarea informării active a persoanelor și organizațiilor interesate de obiectul proiectului de decizie.

Alineatele (3) și (4) stabilesc termenele minime pentru transmiterea recomandărilor în cadrul consultării publice.

Termenul minim este de 15 zile lucrătoare pentru proiectele de acte normative și de 20 de zile lucrătoare pentru proiectele de documente de politici. Diferențierea termenelor reflectă specificul și complexitatea diferitelor categorii de decizii supuse consultării.

Pentru actele normative, termenul minim de 15 zile lucrătoare permite examinarea conținutului juridic al proiectului și formularea observațiilor și propunerilor de modificare. Pentru documentele de politici, termenul minim de 20 de zile lucrătoare este justificat de necesitatea analizării problemelor publice, a opțiunilor de intervenție și a impactului preconizat al soluțiilor propuse.

În funcție de impactul, scopul și complexitatea proiectului de decizie, autoritatea publică-autor poate extinde termenul de consultare publică. Această posibilitate permite adaptarea procesului de participare la particularitățile fiecărui proiect și asigurarea unui interval suficient pentru formularea contribuțiilor din partea părților interesate.

Alineatul (5) prevede aplicarea corespunzătoare a unor reguli stabilite pentru etapa inițierii elaborării proiectului de decizie. Astfel, autoritatea publică-autor poate utiliza și alte canale de informare suplimentare, precum mass-media, rețelele de socializare sau afișarea informațiilor la sediul autorității, pentru a spori accesul la informație și gradul de participare.

De asemenea, după expirarea termenului de consultare, autoritatea publică-autor are obligația de a examina recomandările recepționate și de a întocmi sinteza acestora. Sinteza reprezintă principalul instrument de documentare a participării publice și de justificare a modului în care au fost analizate și valorificate contribuțiile formulate de părțile interesate.

Prin publicarea sintezei se asigură transparența procesului decizional, trasabilitatea recomandărilor recepționate și posibilitatea verificării modului în care acestea au fost luate în considerare la definitivarea proiectului de decizie.

Articolul 13. Înaintarea și examinarea recomandărilor

Articolul reglementează modalitățile de transmitere a recomandărilor de către părțile interesate și procedura de examinare a acestora de către autoritatea publică-autor.

Alineatul (1) stabilește formele în care pot fi prezentate recomandările în cadrul procesului decizional. Părțile interesate pot transmite recomandări în formă scrisă sau verbală.

Recomandările scrise pot fi înaintate prin intermediul portalului de participare publică, prin poștă, prin poșta electronică sau direct la sediul autorității publice-autor. Recomandările verbale pot fi formulate în cadrul ședințelor de consultare publică organizate de autoritatea publică-autor.

Această abordare urmărește să asigure accesibilitatea procesului de participare publică și să permită implicarea efectivă a părților interesate prin diferite modalități de comunicare.

Alineatul (2) stabilește cerințele minime pentru recomandările prezentate în formă scrisă. Acestea trebuie să conțină data transmiterii și datele de contact ale expeditorului și sunt înregistrate de către autoritatea publică-autor în conformitate cu procedurile generale aplicabile gestionării corespondenței și petițiilor.

Alineatul (3) reglementează modul de gestionare a recomandărilor formulate verbal în cadrul ședințelor de consultare publică. Acestea se consemnează de către autoritatea publică-autor în nota ședinței și sunt examinate în aceleași condiții ca și recomandările prezentate în formă scrisă.

Această soluție asigură valorificarea contribuțiilor formulate în cadrul dialogului direct cu părțile interesate și evită situațiile în care participarea la ședințele de consultare publică ar avea un caracter exclusiv informativ. Totodată, publicarea notei ședinței și, după caz, a înregistrărilor audio sau video ale acesteia contribuie la transparența procesului și permite verificarea modului în care recomandările formulate verbal au fost consemnate și examinate.

Alineatul (4) stabilește obligația autorității publice-autor de a include în sinteză toate recomandările recepționate în condițiile prezentului articol, indiferent de forma în care acestea au fost formulate. Norma urmărește asigurarea unei evidențe complete și transparente a contribuțiilor recepționate în cadrul procesului decizional.

Alineatele (5) și (6) reglementează examinarea recomandărilor și reflectarea rezultatelor examinării în sinteză. Autoritatea publică-autor analizează conținutul recomandărilor și decide asupra acceptării sau neacceptării acestora, integral sau parțial.

În cazul acceptării parțiale sau al neacceptării unei recomandări, autoritatea publică-autor are obligația de a prezenta argumentarea corespunzătoare în sinteză. Această cerință contribuie la transparența procesului decizional și permite părților interesate să înțeleagă modul în care au fost analizate și valorificate contribuțiile formulate.

Alineatul (7) stabilește regimul recomandărilor recepționate după expirarea termenului de consultare publică. Aceste recomandări nu sunt obligatorii pentru examinare, însă pot fi luate în considerare de autoritatea publică-autor în funcție de relevanța lor, de etapa procesului decizional și de posibilitatea integrării acestora în proiectul de decizie. Prin această soluție se asigură un echilibru între necesitatea respectării termenelor procedurale și posibilitatea valorificării unor contribuții relevante recepționate ulterior.

Articolul 14. Ședința de consultare publică

Articolul reglementează organizarea și desfășurarea ședințelor de consultare publică, ca formă de dialog direct între autoritatea publică-autor și părțile interesate în cadrul procesului decizional.

Alineatul (1) stabilește posibilitatea organizării ședințelor de consultare publică la orice etapă a procesului decizional, până la aprobarea proiectului de decizie. Acestea pot fi utilizate atât pentru discutarea intenției de elaborare a unei decizii, cât și pentru dezbaterea proiectului de decizie elaborat.

Norma oferă autorităților flexibilitatea de a utiliza această formă de participare publică atunci când dialogul direct poate contribui la o mai bună fundamentare a deciziei.

Alineatul (2) instituie caracterul obligatoriu al ședințelor de consultare publică pentru proiectele de decizii cu impact semnificativ. Prin această soluție se urmărește asigurarea unei dezbateri publice efective pentru deciziile care pot produce consecințe importante asupra interesului public, exercitării drepturilor și libertăților persoanelor sau dezvoltării economice, sociale, culturale ori de mediu.

În vederea asigurării unei aplicări previzibile și uniforme a normei, legea stabilește criteriile în baza cărora se apreciază existența impactului semnificativ. Astfel, ședința de consultare publică este obligatorie pentru proiectele de decizii care afectează în mod semnificativ exercitarea drepturilor și libertăților persoanelor ori condițiile de acces la servicii, beneficii sau resurse publice, produc efecte economice, sociale, culturale sau de mediu semnificative asupra unei comunități, unui sector de activitate sau unei categorii largi de populație ori vizează stabilirea, modificarea sau revizuirea obiectivelor strategice și programelor de dezvoltare la nivel național, sectorial sau local.

Aceste criterii urmăresc identificarea proiectelor pentru care simpla consultare în scris poate fi insuficientă, iar dialogul direct cu părțile interesate este necesar pentru asigurarea unei participări publice efective.

Alineatul (3) reglementează publicarea anunțului privind organizarea ședinței de consultare publică. Autoritatea publică-autor are obligația de a publica anunțul cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de desfășurarea ședinței.

Anunțul trebuie să conțină informațiile necesare participării efective, inclusiv formatul ședinței, data și locul desfășurării, modalitatea de conectare pentru ședințele online sau mixte, procedura de înregistrare a participanților, ordinea de zi, documentele care urmează a fi discutate și datele de contact ale persoanei responsabile.

Alineatele (4) și (5) reglementează informarea direcționată și utilizarea canalelor suplimentare de comunicare. Anunțul privind desfășurarea ședinței este transmis părților interesate prin modalitatea aplicabilă conform art. 6 din lege. Totodată, autoritatea publică-autor poate utiliza și alte mijloace de informare, precum mass-media, rețelele de socializare sau afișarea informațiilor la sediul autorității, în scopul extinderii accesului la informație și sporirii participării.

Alineatul (6) stabilește obligația asigurării participării efective în cazul ședințelor organizate în format online sau mixt. Autoritatea publică-autor trebuie să asigure posibilitatea reală a intervenției participanților conectați la distanță și, după caz, să aplice măsuri de accesibilitate care să faciliteze participarea diferitelor categorii de persoane.

Alineatele (7)–(9) reglementează cadrul de desfășurare a dialogului în cadrul ședinței de consultare publică.

Participanții sunt informați despre regulile de dialog aplicabile ședinței și despre obligația respectării acestora. Regulile de dialog sunt stabilite în conformitate cu ghidurile metodologice aprobate potrivit prezentei legi și, după caz, cu reglementările interne ale autorității publice.

Aceste reguli urmăresc asigurarea unui climat de dialog constructiv, bazat pe respect reciproc, tratament egal al participanților și posibilitatea efectivă a fiecăruia de a-și exprima opiniile și recomandările. Totodată, autoritatea publică-autor are responsabilitatea de a asigura desfășurarea ordonată a ședinței și poate adopta măsurile necesare pentru respectarea regulilor de dialog.

Alineatul (10) reglementează posibilitatea transmiterii sau difuzării ședințelor de consultare publică prin mijloace accesibile publicului, inclusiv prin intermediul platformelor digitale. Această soluție contribuie la creșterea transparenței procesului decizional și permite accesul la informație inclusiv persoanelor care nu au putut participa direct la ședință.

Alineatele (11) și (12) reglementează documentarea rezultatelor ședinței de consultare publică.

În termen de 5 zile lucrătoare de la desfășurarea ședinței, autoritatea publică-autor întocmește, transmite participanților și publică nota ședinței de consultare publică. Nota reprezintă documentul oficial prin care sunt consemnate principalele informații privind desfășurarea ședinței și contribuțiile formulate de participanți.

Aceasta trebuie să conțină cel puțin informații privind data, formatul și subiectul ședinței, participarea la ședință, principalele aspecte discutate, recomandările formulate verbal sau lipsa acestora, referințe la recomandările prezentate în scris și, după caz, referințe la înregistrările audio sau video ale ședinței. Instituirea notei ședinței urmărește asigurarea trasabilității procesului de consultare publică și oferă părților interesate posibilitatea de a verifica modul în care au fost consemnate și valorificate contribuțiile formulate în cadrul dialogului public.

Articolul 15. Consultarea publică repetată

Articolul reglementează mecanismul consultării publice repetate și stabilește condițiile în care un proiect de decizie trebuie supus unei noi runde de consultare după finalizarea procedurilor inițiale de consultare, avizare sau expertizare.

Alineatul (1) instituie obligația organizării consultării publice repetate în cazul în care proiectul de decizie a fost modificat substanțial după etapa consultării publice, a avizării sau a expertizării. Consultarea repetată este necesară atunci când modificările operate schimbă în mod semnificativ conținutul proiectului, prin introducerea unor elemente noi sau prin revizuirea substanțială a soluțiilor propuse inițial.

Scopul acestei proceduri este de a asigura că părțile interesate au posibilitatea de a examina și comenta noile soluții introduse în proiect și de a preveni situațiile în care decizii semnificativ diferite de cele consultate inițial sunt promovate fără o nouă consultare publică.

Alineatul (2) stabilește că procedura consultării publice repetate se desfășoară în conformitate cu regulile generale aplicabile consultării publice și examinării recomandărilor. Astfel, prevederile referitoare la publicarea anunțului, accesul la documentele relevante, transmiterea și examinarea recomandărilor, precum și elaborarea sintezei se aplică în mod corespunzător și în cadrul acestei etape.

Alineatul (3) reglementează organizarea ședințelor de consultare publică în cadrul consultării repetate. Autoritatea publică-autor apreciază necesitatea organizării unei ședințe în funcție de natura, impactul și amploarea modificărilor operate asupra proiectului de decizie.

Această soluție oferă flexibilitatea necesară pentru adaptarea procesului participativ la particularitățile fiecărui caz, evitând organizarea formală a unor ședințe atunci când modificările operate nu justifică o dezbatere publică suplimentară, dar asigurând organizarea acestora atunci când modificările pot influența în mod semnificativ conținutul deciziei.

Alineatul (4) stabilește termenele minime pentru prezentarea recomandărilor în cadrul consultării publice repetate. Acestea sunt de 5 zile lucrătoare pentru proiectele de acte normative și de 10 zile lucrătoare pentru proiectele de documente de politici.

Reducerea termenelor față de consultarea publică inițială este justificată de faptul că părțile interesate au participat deja la etapele anterioare ale procesului și sunt familiarizate cu obiectul și conținutul proiectului. Totodată, termenele stabilite rămân suficiente pentru examinarea modificărilor propuse și formularea unor recomandări argumentate.

Diferențierea termenelor menține principiul proporționalității și reflectă nivelul diferit de complexitate al actelor normative și al documentelor de politici.

Alineatul (5) stabilește obligația autorității publice-autor de a actualiza sinteza după finalizarea consultării publice repetate. Actualizarea sintezei trebuie să reflecte recomandările recepționate în

cadrul noii etape de consultare și rezultatele examinării acestora. Această obligație contribuie la asigurarea trasabilității procesului decizional și permite urmărirea modului în care proiectul a evoluat pe parcursul etapelor succesive de consultare publică, inclusiv a modificărilor operate ca urmare a recomandărilor formulate de părțile interesate.

Articolul 16. Procesul decizional accelerat

Articolul reglementează procedura excepțională a procesului decizional accelerat și stabilește condițiile restrictive în care autoritatea publică-autor poate deroga de la regulile generale privind participarea publică.

Alineatul (1) permite desfășurarea procesului decizional fără efectuarea consultării publice sau cu reducerea termenelor prevăzute de lege numai în situații excepționale, expres prevăzute de lege. Aplicarea acestei proceduri este condiționată de respectarea principiilor necesității și proporționalității, autoritatea publică-autor fiind obligată să demonstreze că derogarea de la procedurile obișnuite este justificată de circumstanțele concrete ale cazului.

Legea limitează utilizarea procedurii accelerate la situații care impun intervenții imediate ale autorităților publice, precum gestionarea situațiilor de criză, protejarea vieții și sănătății persoanelor, asigurarea siguranței publice, protejarea securității naționale sau adoptarea actelor necesare desfășurării proceselor electorale de către Comisia Electorală Centrală.

Alineatul (2) instituie obligația de transparență aplicabilă inclusiv în cadrul procedurii accelerate. Autoritatea publică-autor are obligația de a publica dosarul proiectului de decizie și de a prezenta în mod explicit motivele care justifică aplicarea procedurii accelerate.

Justificarea trebuie să conțină descrierea circumstanțelor care au determinat utilizarea procedurii, analiza necesității și proporționalității măsurii, precum și argumentarea imposibilității desfășurării consultării publice în condițiile obișnuite prevăzute de lege.

Totodată, alineatul reglementează situațiile excepționale în care circumstanțele impun adoptarea imediată a deciziei și nu permit publicarea prealabilă a dosarului. În asemenea cazuri, autoritatea publică-autor are obligația de a publica fără întârziere decizia adoptată, împreună cu dosarul proiectului și justificarea aplicării procedurii accelerate.

Alineatul (3) stabilește limitele aplicării procedurii accelerate și instituie garanții împotriva utilizării excesive a acesteia. Procedura nu poate fi utilizată pentru proiectele de decizii incluse în planurile anuale de activitate ale autorității publice-autor, pentru documentele de politici și pentru proiectele de decizii care, potrivit legii, presupun organizarea obligatorie a ședințelor de consultare publică datorită impactului lor semnificativ.

Această restricție urmărește să prevină transformarea procedurii accelerate într-un mecanism utilizat pentru evitarea consultării publice în cazul proiectelor care pot fi planificate și consultate în condiții obișnuite.

Alineatele (4) și (5) introduc mecanismul consultării publice ex-post, ca garanție suplimentară de participare publică în situațiile în care decizia a fost adoptată fără consultare prealabilă.

În cazul deciziilor care produc efecte cu caracter continuu, autoritatea publică-autor are obligația de a iniția, în termen de 30 de zile de la adoptare, o procedură de consultare publică ex-post. Scopul acestei proceduri este evaluarea efectelor deciziei și colectarea opiniilor părților interesate cu privire la soluțiile adoptate.

Consultarea ex-post nu suspendă efectele deciziei adoptate și nu afectează valabilitatea acesteia. Totuși, în funcție de rezultatele consultării și de recomandările formulate de părțile interesate, autoritatea publică-autor poate decide inițierea unui nou proces decizional în vederea modificării sau ajustării deciziei adoptate.

Alineatul (6) delimitează domeniul de aplicare al consultării ex-post. Aceasta nu se aplică deciziilor cu caracter individual și nici măsurilor operative ale căror efecte sunt consumate la momentul adoptării, întrucât în asemenea situații consultarea ulterioară nu ar putea produce efecte utile asupra conținutului deciziei.

Alineatul (7) instituie obligația de raportare privind utilizarea procedurii accelerate. Autoritatea publică-autor include în raportul anual privind participarea publică informații despre toate cazurile în care a fost aplicată procedura prevăzută de prezentul articol, precum și despre temeiurile invocate. Această obligație contribuie la monitorizarea utilizării procedurii accelerate, permite evaluarea caracterului excepțional al aplicării acesteia și oferă publicului posibilitatea de a verifica dacă derogările de la regulile generale ale participării publice au fost justificate și proporționale.

Articolul 17. Definitivarea și adoptarea proiectului de decizie

Articolul reglementează etapa finală a procesului de participare publică și stabilește obligațiile de transparență care intervin după examinarea recomandărilor și definitivarea proiectului de decizie. Norma are rolul de a asigura vizibilitatea rezultatului participării publice și de a permite părților interesate să urmărească evoluția proiectului până la adoptarea deciziei.

Alineatul (1) stabilește obligația autorității publice-autor de a publica, după finalizarea consultării publice și definitivarea proiectului de decizie, dosarul actualizat al proiectului care urmează să fie adoptat. Aceeași obligație se aplică și în cazul utilizării procedurii accelerate prevăzute la art. 16.

Dosarul publicat include proiectul definitiv al deciziei, nota de fundamentare, sinteza recomandărilor, notele ședințelor de consultare publică, dacă acestea au fost organizate, precum și alte materiale relevante aferente participării publice.

Publicarea acestor documente permite părților interesate să examineze forma finală a proiectului înainte de adoptare și să verifice modul în care recomandările formulate în cadrul procesului participativ au fost analizate și valorificate. În acest sens, sinteza reprezintă principalul instrument de reflectare a contribuțiilor recepționate, iar nota de fundamentare oferă justificarea soluțiilor propuse.

Alineatul (2) reglementează modul de publicare a materialelor care conțin date cu caracter personal. Regula generală constă în publicarea documentelor în versiune redactată, cu excluderea datelor care nu sunt necesare pentru asigurarea transparenței procesului decizional.

Totodată, norma clarifică faptul că informațiile care permit identificarea autorului recomandării sau a reprezentantului acestuia, inclusiv numele, prenumele și funcția, fac parte din informațiile necesare pentru asigurarea transparenței procesului decizional și, de regulă, nu se redactează. Excepțiile sunt admise numai în situațiile în care legea instituie un regim special de protecție a identității persoanei.

Această soluție urmărește realizarea unui echilibru între cerințele de transparență și protecția datelor cu caracter personal, asigurând în același timp posibilitatea verificării autenticității și trasabilității recomandărilor formulate în cadrul procesului participativ.

Alineatul (3) stabilește obligația autorității publice-autor de a publica referința la decizia adoptată, înregistrată în Registrul de stat al actelor juridice legis.md sau în Registrul de stat al actelor locale actelocale.gov.md.

Prin această obligație se asigură continuitatea informării publicului și posibilitatea identificării formei oficiale și definitive a actului adoptat.

Alineatul (4) reglementează situația proiectelor de decizii care sunt transmise spre adoptare Parlamentului. În aceste cazuri, autoritatea publică-autor publică referința la proiectul de decizie disponibil pe pagina web a Parlamentului.

Scopul normei este de a permite părților interesate să urmărească în continuare parcursul proiectului în cadrul procedurii parlamentare și să beneficieze de o trasabilitate completă a procesului decizional. Alineatul (5) instituie obligații specifice pentru Aparatul Președintelui Republicii Moldova în vederea asigurării transparenței etapei de promulgare a legilor. În dosarul electronic al legii publicat pe portalul de participare publică se includ informații privind recepționarea legii spre promulgare, transmiterea acesteia spre reexaminare Parlamentului, după caz, precum și promulgarea legii, cu indicarea datelor relevante pentru fiecare etapă.

Această soluție permite completarea traseului informațional al proiectului de lege și oferă publicului posibilitatea de a urmări evoluția acestuia până la finalizarea procedurii legislative.

Alineatul (6) reglementează situația retragerii unui proiect de decizie din procesul decizional. În asemenea cazuri, autoritatea publică-autor are obligația de a publica un anunț privind retragerea proiectului, însoțit de argumentarea motivului care a determinat această decizie.

Norma urmărește să prevină întreruperea netransparentă a proceselor decizionale și să asigure informarea publicului cu privire la motivele care au condus la retragerea proiectului din circuitul de elaborare sau adoptare.

În ansamblu, articolul asigură închiderea ciclului participării publice prin instituirea unor obligații de informare și documentare care permit urmărirea completă a procesului decizional, de la consultarea publică până la adoptarea, promulgarea sau, după caz, retragerea proiectului de decizie.

Articolul 18. Remedierea nerespectării procedurilor de participare publică

Articolul instituie un mecanism procedural de remediere a deficiențelor apărute în aplicarea regulilor privind participarea publică în procesul decizional. Norma oferă părților interesate un instrument direct prin care pot solicita autorității publice-autor corectarea unor omisiuni sau neregularități procedurale înainte de finalizarea procesului decizional.

Alineatul (1) consacră dreptul oricărei părți interesate de a înainta autorității publice-autor o solicitare scrisă și motivată atunci când consideră că procedurile de participare publică prevăzute de lege nu au fost respectate.

Solicitarea poate viza remedierea unor deficiențe procedurale concrete, inclusiv organizarea unei ședințe de consultare publică, prelungirea termenului pentru înaintarea recomandărilor sau alte măsuri necesare pentru asigurarea participării efective a părților interesate.

În practică, o astfel de solicitare poate fi formulată atunci când nu au fost respectate cerințele privind informarea publică, publicarea documentelor relevante, organizarea consultărilor publice, transmiterea informațiilor către părțile interesate sau alte obligații procedurale prevăzute de lege.

Alineatul (2) stabilește obligația autorității publice-autor de a examina solicitarea în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la înregistrare și de a adopta o decizie motivată privind admiterea sau respingerea acesteia.

Termenul instituit permite intervenția promptă în cadrul procesului decizional și creează premisele remedierii eventualelor deficiențe înainte de adoptarea deciziei. Totodată, obligația motivării contribuie la transparența procesului și permite verificarea modului în care autoritatea a examinat argumentele invocate de solicitant.

Alineatul (3) reglementează efectele admiterii solicitării. În funcție de natura și gravitatea deficienței constatate, autoritatea publică-autor poate dispune reluarea sau completarea etapelor procedurale afectate, în măsura necesară pentru respectarea principiilor participării publice.

Norma oferă flexibilitatea necesară pentru aplicarea unor măsuri proporționale cu deficiența identificată. Astfel, remedierea poate consta în completarea informațiilor publicate, prelungirea

termenelor de consultare, organizarea unei ședințe de consultare publică sau alte măsuri adecvate circumstanțelor concrete ale cazului.

Alineatul (4) stabilește temeiurile în care solicitarea poate fi respinsă. Autoritatea publică-autor poate respinge solicitarea atunci când aceasta este neîntemeiată, repetitivă, abuzivă sau vizează aspecte care au fost deja supuse consultării publice.

Scopul acestei prevederi este de a preveni utilizarea abuzivă a mecanismului de remediere și de a evita blocarea sau tergiversarea nejustificată a procesului decizional prin formularea repetată a unor solicitări care nu urmăresc remedierea efectivă a unor încălcări procedurale.

Alineatul (5) stabilește că depunerea unei solicitări de remediere nu suspendă de drept procesul decizional. Această soluție urmărește menținerea echilibrului dintre dreptul părților interesate de a solicita remedierea unor deficiențe procedurale și necesitatea asigurării continuității activității autorităților publice. Totodată, autoritatea publică-autor păstrează posibilitatea de a dispune suspendarea procesului decizional atunci când apreciază, în mod motivat, că aceasta este necesară pentru examinarea solicitării sau pentru realizarea efectivă a măsurilor de remediere.

Alineatul (6) consacră dreptul persoanei interesate de a contesta în instanța de contencios administrativ decizia de respingere a solicitării de remediere.

Această garanție asigură controlul judecătoresc asupra modului de aplicare a mecanismului de remediere și contribuie la protecția efectivă a dreptului la participare publică. Examinarea unor asemenea litigii se realizează în condițiile legislației privind contenciosul administrativ, inclusiv sub aspectul legalității deciziei de respingere și al respectării obligațiilor procedurale prevăzute de prezenta lege.

Articolul urmărește să ofere un mecanism rapid, accesibil și proporțional de corectare a deficiențelor procedurale, fără a transforma orice neregularitate într-un motiv automat de suspendare sau blocare a procesului decizional.

Capitolul III: Inițiativa civică

Articolul 19. Înaintarea, înregistrarea și retragerea inițiativei civice

Articolul reglementează condițiile de înaintare, înregistrare, verificare și retragere a inițiativelor civice și stabilește cadrul procedural prin care cetățenii pot propune autorităților publice inițierea elaborării unor decizii de interes public.

Alineatul (1) consacră dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a propune autorităților publice inițierea elaborării unor decizii noi, precum și modificarea sau actualizarea deciziilor existente. Prin această reglementare, participarea publică capătă o dimensiune activă, care permite cetățenilor nu doar să formuleze recomandări asupra unor proiecte deja elaborate, ci și să contribuie la stabilirea agendei decizionale.

Alineatul (2) stabilește modalitățile de depunere a inițiativei civice. Aceasta poate fi înregistrată prin intermediul platformei e-Democrație, cu utilizarea mijloacelor de autentificare electronică, sau poate fi transmisă autorității publice în formă electronică ori pe suport de hârtie.

Menținerea ambelor modalități de depunere urmărește asigurarea accesibilității mecanismului pentru toate categoriile de cetățeni, inclusiv pentru persoanele care nu utilizează instrumente digitale sau nu dețin mijloace de autentificare electronică.

Alineatul (3) stabilește conținutul minim obligatoriu al cererii de înregistrare a inițiativei civice. Aceste elemente permit identificarea autorului, comunicarea cu acesta și verificarea autenticității solicitării.

Alineatul (4) instituie obligația autorității publice de a înregistra pe platforma e-Democrație și inițiativele recepționate prin alte canale decât platforma. Soluția urmărește centralizarea tuturor

inițiativelor civice într-un sistem unic de evidență și asigură accesul egal al publicului la informațiile privind inițiativele aflate în proces de examinare sau susținere.

Alineatul (5) reglementează conținutul inițiativei civice. Inițiativa trebuie să descrie problema care urmează a fi soluționată, să indice soluția propusă sau direcțiile principale de intervenție și să precizeze nivelul de acțiune vizat: național sau local. Autorii pot anexa, după caz, un proiect de decizie, propuneri de formulare sau alte materiale relevante care facilitează înțelegerea și examinarea inițiativei.

Alineatul (6) stabilește criteriile de admisibilitate ale inițiativei civice. Aceste criterii au rolul de a asigura că mecanismul este utilizat pentru subiecte care pot face obiectul unei decizii publice și care se află în competența autorităților vizate.

Totodată, sunt excluse inițiativele care conțin limbaj ofensator, amenințări la adresa securității naționale, ordinii publice ori vieții și sănătății persoanelor, precum și inițiativele care urmăresc intervenții în domenii incompatibile cu natura participării publice, cum ar fi procedurile individuale privind persoane determinate, independența justiției, independența autorităților publice autonome sau normele constituționale fundamentale.

De asemenea, pentru evitarea paralelismelor și a utilizării ineficiente a mecanismului, nu pot fi înregistrate inițiative identice cu alte inițiative aflate deja în proces de colectare a semnăturilor sau în curs de examinare.

Alineatul (7) reglementează examinarea prealabilă a inițiativei civice de către autoritatea publică vizată. În termen de cel mult 10 zile lucrătoare, autoritatea verifică respectarea cerințelor de conținut și admisibilitate, corespunderea nivelului de acțiune declarat cu obiectul inițiativei și competențele autorității, după care decide validarea inițiativei pentru publicare pe platforma e-Democrație sau respingerea motivată a acesteia.

Această etapă nu reprezintă o evaluare a oportunității sau a meritului propunerii formulate de cetățeni, ci exclusiv o verificare a conformității cu cerințele prevăzute de lege.

Alineatul (8) stabilește obligația autorității de a comunica autorului motivele nepublicării inițiativei civice, cu indicarea concretă a elementelor neconforme identificate în cadrul examinării prealabile.

Această obligație contribuie la transparența procedurii și oferă autorului posibilitatea de a înțelege motivele deciziei adoptate.

Alineatul (9) instituie un mecanism de remediere, permițând autorului să depună repetat inițiativa civică, după înlăturarea elementelor neconforme indicate de autoritate.

Soluția urmărește facilitarea exercitării dreptului la inițiativă civică și evitarea respingerii definitive a unor propuneri care pot fi ajustate pentru a respecta cerințele legale.

Alineatul (10) reglementează posibilitatea retragerii inițiativei civice de către autorul acesteia. Retragera poate fi realizată până la inițierea procedurii de examinare a inițiativei prevăzute la art. 21. Prin această soluție se recunoaște dreptul autorului de a renunța la promovarea inițiativei înainte de etapa examinării pe fond de către autoritatea publică. Retragera produce efectul încetării tuturor procedurilor aferente inițiativei respective, inclusiv a eventualelor procese de susținere aflate în desfășurare.

Articolul stabilește un mecanism accesibil, transparent și previzibil de exercitare a inițiativei civice, asigurând atât posibilitatea cetățenilor de a propune soluții pentru probleme de interes public, cât și existența unor garanții procedurale care permit funcționarea eficientă și coerentă a mecanismului.

Articolul 20. Colectarea semnăturilor

Articolul reglementează etapa de susținere a inițiativei civice și stabilește condițiile în care aceasta poate fi validată pentru examinare de către autoritatea publică competentă.

Alineatul (1) prevede că, după publicarea inițiativei civice în conformitate cu art. 19, cetățenii se pot alătura acesteia prin exprimarea susținerii pe platforma e-Democrație. Prin această etapă, inițiativa civică depășește caracterul individual al propunerii și dobândește dimensiunea unui demers colectiv, demonstrând existența unui interes public real pentru problema abordată.

Totodată, norma prevede expres posibilitatea utilizării punctelor de acces asistat, astfel încât participarea să nu fie limitată exclusiv la persoanele care dispun de echipamente și competențe digitale proprii.

Alineatul (2) stabilește că inițiativele civice pot fi susținute de cetățenii Republicii Moldova care au împlinit vârsta de 16 ani.

Stabilirea acestei vârste minime urmărește extinderea oportunităților de participare civică a tinerilor și valorificarea potențialului lor de implicare în procesele decizionale. Spre deosebire de exercitarea dreptului de vot, susținerea unei inițiative civice are caracter exclusiv participativ și consultativ, fără a produce efecte juridice directe și fără a echivala cu adoptarea unei decizii sau cu exercitarea unui drept electoral. Susținerea unei inițiative civice reprezintă o formă de exprimare a opiniei și de participare la viața publică, fără asumarea unor obligații juridice sau patrimoniale. Din acest motiv, stabilirea unei vârste minime de 16 ani este compatibilă cu cadrul constituțional și cu obiectivul dezvoltării participării civice a tinerilor. Soluția este în concordanță cu politicile naționale în domeniul tineretului și cu tendințele europene de extindere a mecanismelor de participare non-electorală a tinerilor în procesele publice de consultare și deliberare.

Alineatul (3) reglementează modalitatea de susținere a inițiativei civice. Susținerea se realizează exclusiv prin intermediul platformei e-Democrație, cu autentificarea utilizatorilor prin serviciile electronice guvernamentale de autentificare și control al accesului.

Această soluție permite verificarea identității persoanelor care susțin inițiativa, previne susținerile multiple din partea aceleiași persoane și asigură integritatea și credibilitatea mecanismului.

Alineatul (4) stabilește garanțiile privind protecția datelor cu caracter personal. Datele utilizate pentru autentificarea și validarea susținerii sunt prelucrate exclusiv în scopul verificării identității și al asigurării unicității susținerii, nu sunt făcute publice în mod individualizat și pot fi accesate doar de persoanele autorizate, în condițiile legii. Prin această reglementare se asigură echilibrul dintre necesitatea verificării autenticității susținerilor și protecția dreptului la viață privată al participanților.

Alineatul (5) introduce mecanisme de acces asistat pentru cetățenii care nu dispun de echipamente sau competențe digitale suficiente. În acest scop pot fi utilizate centrele unificate de prestare a serviciilor publice, bibliotecile publice, primăriile, oficiile poștale sau alte puncte desemnate de autoritățile competente. Soluția urmărește prevenirea excluziunii digitale și asigurarea accesului egal la mecanismul inițiativei civice pentru toate categoriile de cetățeni, indiferent de nivelul competențelor digitale sau de disponibilitatea echipamentelor necesare.

Alineatul (6) stabilește perioada de colectare a susținerilor. Autorul inițiativei poate alege durata campaniei de susținere, cu respectarea unui termen minim de o lună și a unui termen maxim de șase luni. Flexibilitatea acordată autorului permite adaptarea procesului de colectare la complexitatea subiectului, la nivelul de interes public și la capacitatea de mobilizare a susținătorilor, menținând totodată un cadru temporal predictibil și rezonabil.

Alineatul (7) stabilește pragurile minime de susținere necesare pentru ca inițiativa civică să fie examinată de autoritatea publică competentă.

Pragurile sunt diferențiate în funcție de nivelul inițiativei și de populația unității administrativ-teritoriale vizate. Pentru inițiativele naționale este necesară susținerea a cel puțin 10 000 de cetățeni, iar pentru inițiativele locale pragurile sunt stabilite progresiv, în funcție de dimensiunea comunității.

Această abordare urmărește aplicarea principiului proporționalității. Pe de o parte, inițiativa trebuie să demonstreze existența unui interes public suficient pentru examinarea sa formală de către autoritate. Pe de altă parte, pragurile nu trebuie să fie atât de ridicate încât să transforme mecanismul într-un instrument inaccesibil, în special pentru comunitățile mici. Modelul propus urmărește menținerea unui echilibru între accesibilitatea mecanismului și necesitatea demonstrării unui nivel minim de susținere publică.

Alineatul (8) reglementează situația în care inițiativa civică nu atinge pragul minim de susținere în termenul stabilit de autor. În acest caz, procedura de colectare a susținerilor încetează de drept.

Pentru asigurarea transparenței și trasabilității procesului, inițiativei i se atribuie pe platforma e-Democrație statutul de „nesusținută”, iar aceasta rămâne disponibilă pentru informare publică în arhiva platformei. Soluția permite păstrarea istoricului inițiativelor și oferă publicului posibilitatea de a consulta informațiile privind inițiativele care nu au întrunit nivelul minim de susținere necesar.

Alineatul (9) prevede posibilitatea redepunerii inițiativei civice care nu a atins pragul minim de susținere. Această reglementare evită blocarea definitivă a unor subiecte de interes public și permite relansarea unei inițiative în cazul în care contextul social, nivelul de informare a publicului sau capacitatea de mobilizare a susținătorilor se modifică în timp.

Articolul instituie un mecanism transparent, sigur și incluziv de validare a interesului public față de inițiativele civice, asigurând atât integritatea procesului, cât și accesul efectiv al cetățenilor la exercitarea dreptului de participare la administrarea treburilor publice.

Articolul 21. Examinarea inițiativelor civice de către autoritățile publice

Articolul reglementează etapa în care inițiativa civică, după acumularea pragului minim de susținere, este examinată oficial de autoritatea publică vizată. Norma stabilește obligațiile autorității privind organizarea consultării publice, informarea cetățenilor, desfășurarea ședinței de examinare și adoptarea unei decizii motivate asupra inițiativei.

Alineatul (1) prevede că, în termen de 30 de zile de la atingerea pragului minim de susținere, constatată prin intermediul platformei e-Democrație, autoritatea publică vizată organizează o ședință de consultare publică privind inițiativa civică. Organizarea ședinței are caracter obligatoriu și reprezintă etapa în care inițiativa este examinată public înainte ca autoritatea să decidă dacă acceptă sau respinge propunerea de inițiere a elaborării unei decizii. Anunțul privind organizarea ședinței este publicat în condițiile generale de transparență prevăzute de lege și trebuie să conțină informațiile necesare participării: referința la inițiativa civică examinată, formatul ședinței, data și locul desfășurării, modalitatea de conectare pentru ședințele online sau mixte, modul de înregistrare a participanților și datele de contact ale persoanei responsabile.

Aceste informații permit cetățenilor și altor părți interesate să identifice inițiativa supusă examinării și să participe în cunoștință de cauză la dezbateri.

Alineatul (2) stabilește obligația autorității publice de a informa semnatarii inițiativei despre organizarea ședinței de consultare publică. Informarea se realizează prin intermediul platformei e-Democrație și/sau prin alte mijloace disponibile, în funcție de condițiile tehnice ale platformei. Norma urmărește să asigure că persoanele care au susținut inițiativa sunt informate despre etapa examinării acesteia și pot participa la dezbaterile publice.

Alineatul (3) permite autorității publice să utilizeze și alte canale de comunicare pentru informarea publicului. Pot fi utilizate, după caz, informarea direcționată prin e-mail, afișarea anunțului la sediul autorității, difuzarea informației prin mass-media sau publicarea acesteia pe profilurile oficiale ale autorității din rețelele de socializare. Această flexibilitate permite adaptarea comunicării la specificul inițiativei și la caracteristicile grupurilor interesate.

Alineatul (4) reglementează desfășurarea ședinței de consultare publică. În cadrul acesteia, autoritatea publică prezintă inițiativa civică și o supune dezbaterii publice, după care sunt audiate intervențiile părților interesate înregistrate pentru participare.

Prin această procedură se asigură posibilitatea examinării inițiativei nu doar prin prisma textului depus și a numărului de susținători, ci și prin analiza argumentelor formulate de cetățeni, organizații ale societății civile, reprezentanți ai mediului de afaceri și alte persoane interesate.

Alineatul (5) prevede că participanții sunt informați despre timpul alocat intervențiilor individuale.

Această regulă urmărește organizarea eficientă și echitabilă a ședinței, astfel încât fiecare participant să aibă posibilitatea efectivă de a-și exprima opinia, iar procesul de consultare să se desfășoare într-un mod ordonat și previzibil.

Alineatul (6) stabilește obligațiile care revin autorității publice după desfășurarea ședinței de consultare publică. În termen de 10 zile lucrătoare de la desfășurarea ședinței, autoritatea publică întocmește și face publică nota ședinței de consultare publică și comunicatul privind decizia adoptată în privința inițiativei civice.

Nota ședinței asigură documentarea procesului de consultare și reflectă principalele aspecte discutate în cadrul dezbaterii publice.

Comunicatul reprezintă documentul prin care autoritatea informează publicul cu privire la rezultatul examinării inițiativei și trebuie să conțină referința la inițiativa examinată, decizia adoptată și argumentarea acesteia.

Decizia poate consta în acceptarea sau respingerea propunerii de inițiere a elaborării unei decizii. Obligația de motivare are un rol esențial pentru transparența procesului și pentru asigurarea unui dialog autentic între autoritate și cetățeni, întrucât permite înțelegerea modului în care au fost evaluate argumentele prezentate.

Alineatul (7) stabilește că o inițiativă civică având același obiect și care a fost examinată în condițiile prezentului articol nu poate fi înregistrată din nou pe platforma e-Democrație timp de 12 luni de la publicarea comunicatului privind decizia adoptată. Această regulă urmărește asigurarea stabilității procesului decizional și prevenirea utilizării repetitive a mecanismului inițiativei civice pentru același subiect într-un interval scurt de timp. Totodată, termenul de 12 luni nu împiedică definitiv promovarea unei inițiative similare, ci creează un interval rezonabil care permite evaluarea efectelor deciziei adoptate și evită suprapunerea unor proceduri identice.

Alineatul (8) prevede publicarea concomitentă a comunicatului privind decizia autorității publice și pe platforma e-Democrație. Această obligație asigură trasabilitatea completă a parcursului inițiativei civice, de la înregistrare și colectarea susținerilor până la examinarea și soluționarea acesteia de către autoritatea competentă. Astfel, platforma e-Democrație devine nu doar un instrument de susținere a inițiativelor civice, ci și un mecanism de monitorizare a modului în care acestea sunt examinate și valorificate de autoritățile publice.

Alineatul (9) stabilește efectul juridic al acceptării inițiativei civice.

În cazul în care autoritatea publică decide acceptarea propunerii de inițiere a elaborării unei decizii, inițiativa este preluată în procesul decizional al autorității, care se inițiază și se desfășoară conform prevederilor prezentei legi. Soluția transformă inițiativa civică dintr-un instrument de exprimare a interesului public într-un mecanism efectiv de influențare a agendei decizionale, asigurând integrarea propunerilor susținute de cetățeni în procedurile obișnuite de elaborare și consultare a deciziilor publice.

Capitolul IV: Răspunderea juridică

Articolul 22. Răspunderea juridică

Articolul reglementează răspunderea juridică pentru nerespectarea obligațiilor privind participarea publică și stabilește cadrul general al protecției dreptului cetățenilor de a participa la administrarea treburilor publice.

Alineatul (1) consacră principiul potrivit căruia încălcarea dreptului de participare a cetățenilor la administrarea treburilor publice, exercitat nemijlocit sau prin reprezentanții acestora, atrage răspundere disciplinară și contravențională, în condițiile legislației.

Norma nu instituie un regim sancționator autonom, ci stabilește temeiul legal pentru aplicarea formelor de răspundere prevăzute de cadrul normativ general. Astfel se reafirmă caracterul obligatoriu al normelor privind participarea publică și se subliniază faptul că acestea nu reprezintă simple recomandări administrative, ci obligații legale a căror nerespectare poate genera consecințe juridice.

Alineatul (2) identifică principalele obligații ale autorităților publice în domeniul participării publice, a căror nerespectare poate constitui temei pentru angajarea răspunderii juridice.

Norma pornește de la principiul că obligațiile privind participarea publică sunt obligații instituționale ale autorității publice. Totodată, răspunderea juridică poate reveni, după caz, persoanelor cu funcții de răspundere sau funcționarilor publici responsabili cu atribuții în domeniul participării publice, în măsura în care încălcarea este imputabilă acestora potrivit competențelor și atribuțiilor exercitate.

Litera a) vizează obligația de asigurare a condițiilor generale pentru participarea publică, prevăzute în special la art. 6 din lege. Aceasta include organizarea procesului de participare publică, publicarea informațiilor obligatorii, desemnarea persoanelor responsabile, asigurarea accesibilității și realizarea celorlalte măsuri organizatorice necesare pentru desfășurarea participării publice.

Litera b) se referă la garantarea accesului persoanelor la ședințele de consultare publică. Norma urmărește prevenirea restricționării nejustificate a participării la ședințele publice și asigurarea caracterului deschis și incluziv al acestora.

Litera c) reglementează obligația autorității de a asigura posibilitatea efectivă de implicare a părților interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizie. Această obligație include aplicarea procedurilor de informare și consultare publică prevăzute de lege astfel încât participarea să fie una reală și nu formală.

Litera d) vizează obligația de a asigura funcționarea mecanismului inițiativei civice în condițiile prevăzute de lege. Norma urmărește prevenirea instituirii unor bariere administrative, procedurale sau tehnice care ar putea împiedica exercitarea dreptului cetățenilor de a propune inițierea elaborării unor decizii.

Litera e) se referă la obligația examinării solicitărilor privind remedierea deficiențelor procedurale prevăzute la art. 18. Prin această reglementare este protejat mecanismul de autocorectare a procesului decizional, care permite înlăturarea neregularităților înainte de finalizarea procedurii de participare publică.

Litera f) consacră obligația examinării inițiativelor civice în condițiile stabilite de lege. Norma urmărește să garanteze că inițiativele care întrunesc cerințele legale și beneficiază de susținerea necesară sunt examinate efectiv de autoritatea publică competentă.

Litera g) stabilește obligația motivării deciziilor de respingere a inițiativelor civice. Motivarea reprezintă o garanție esențială a transparenței, a bunei administrări și a posibilității exercitării controlului administrativ sau judecătoresc asupra deciziei adoptate.

Prin enumerarea acestor obligații, articolul contribuie la clarificarea standardelor minime de conduită administrativă în domeniul participării publice și la consolidarea responsabilității instituționale a autorităților publice în raport cu cetățenii și părțile interesate.

Pentru aplicarea efectivă a prevederilor prezentului articol va fi necesară completarea cadrului contravențional prin reglementarea expresă în Codul contravențional a faptelor care constituie contravenții în domeniul participării publice, a sancțiunilor aplicabile, a subiecților răspunderii, precum și a competențelor de constatare și examinare a cauzelor contravenționale. Aceste modificări urmează a fi promovate până la intrarea în vigoare a prezentei legi, astfel încât mecanismele de răspundere prevăzute de aceasta să poată fi aplicate în mod efectiv și previzibil.

Capitolul V: Raportarea și monitorizarea

Articolul 23. Raportarea și evaluarea generală a autorităților publice privind participarea publică în procesul decizional

Articolul reglementează mecanismele de raportare, monitorizare și evaluare a participării publice în procesul decizional și stabilește responsabilitățile autorităților publice și ale Cancelariei de Stat în vederea urmăririi aplicării prezentei legi.

Alineatul (1) instituie obligația fiecărei autorități publice-autor de a întocmi anual un raport privind participarea publică în procesul decizional. Raportul este elaborat de persoana responsabilă de coordonarea și monitorizarea participării publice, desemnată în condițiile art. 6 alin. (7), și se prezintă Cancelariei de Stat până la data de 20 februarie pentru anul precedent. Stabilirea expresă a responsabilului urmărește asigurarea continuității instituționale în colectarea și gestionarea datelor privind participarea publică, precum și delimitarea clară a responsabilităților administrative în cadrul autorității.

Totodată, raportul este făcut public, în format deschis și reutilizabil, în condițiile prevăzute de lege. Publicarea în format reutilizabil facilitează utilizarea ulterioară a datelor pentru analize comparative, cercetări, evaluări independente și dezvoltarea instrumentelor de monitorizare a participării publice.

Alineatul (2) stabilește conținutul minim obligatoriu al raportului anual. Indicatorii prevăzuți urmăresc reflectarea principalelor etape și rezultate ale participării publice în procesul decizional.

Raportul include informații privind numărul proiectelor de decizii inițiate și consultate public, numărul ședințelor de consultare publică organizate, numărul recomandărilor recepționate și rezultatele examinării acestora, precum și date referitoare la deciziile adoptate sau promovate spre aprobare.

De asemenea, raportul reflectă utilizarea procedurii procesului decizional accelerat, retragerea proiectelor de decizii din procesul decizional, funcționarea mecanismului inițiativei civice și aplicarea mecanismului de remediere a deficiențelor procedurale.

Un element important îl constituie includerea informațiilor privind contestarea acțiunilor autorităților publice pentru încălcarea prevederilor legii. Aceste date permit monitorizarea nivelului de conformare a autorităților și identificarea eventualelor dificultăți sistemice în aplicarea cadrului normativ.

Prin dezagregarea indicatorilor pe tipuri de decizii, forme de consultare și rezultate ale procesului participativ, raportarea anuală depășește dimensiunea strict statistică și permite o analiză mai aprofundată a modului în care sunt utilizate mecanismele de participare publică.

Alineatul (3) permite includerea în raport și a unor indicatori calitativi privind desfășurarea procesului de participare publică. Această prevedere oferă autorităților posibilitatea de a reflecta aspecte precum gradul de implicare a părților interesate, bunele practici identificate, dificultățile întâmpinate sau măsurile adoptate pentru îmbunătățirea proceselor participative.

Alineatul (4) stabilește competența Cancelariei de Stat de a solicita informații suplimentare aferente procesului decizional. Norma permite completarea și verificarea datelor necesare monitorizării generale a aplicării legii și asigură un nivel adecvat de consistență și comparabilitate a informațiilor raportate.

Alineatul (5) reglementează elaborarea raportului anual generalizat privind participarea publică în procesul decizional al autorităților publice. Raportul este întocmit de Cancelaria de Stat până la sfârșitul lunii aprilie și se bazează pe analiza datelor statistice prezentate de autoritățile publice.

Rolul raportului generalizat este de a oferi o imagine consolidată asupra aplicării mecanismelor de participare publică la nivel național, de a identifica tendințele generale de evoluție și de a sprijini formularea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea proceselor decizionale.

Alineatul (6) introduce mecanismul evaluării periodice a calității participării publice. O dată la trei ani, Cancelaria de Stat efectuează o evaluare sistemică a modului de aplicare a prevederilor legii, în baza unei metodologii aprobate prin ordinul Secretarului general al Guvernului.

Spre deosebire de raportarea anuală, care are în principal caracter statistic și de monitorizare operațională, evaluarea periodică urmărește analiza calității participării publice, a gradului de respectare a principiilor prevăzute de lege și a eficienței mecanismelor instituite.

Metodologia de evaluare urmează să țină cont de particularitățile competențelor și cadrului normativ aplicabil diferitelor categorii de autorități publice, asigurând astfel o evaluare proporțională și adaptată specificului instituțional al fiecărei autorități.

Alineatele (7) și (8) consacră caracterul participativ al procesului de evaluare. Raportul de evaluare periodică și recomandările aferente sunt consultate cu autoritățile publice și cu organizațiile societății civile care realizează evaluări alternative în domeniu. Totodată, raportul poate include recomandări formulate în cadrul evaluărilor independente realizate de organizațiile societății civile, instituțiile de cercetare sau alți actori relevanți. Prin această abordare este recunoscută contribuția evaluărilor externe la consolidarea transparenței, responsabilității și îmbunătățirii continue a participării publice.

Alineatul (9) stabilește obligația publicării raportului de evaluare periodică până la data de 1 iulie a anului evaluării pe pagina web oficială a Guvernului și pe portalul de participare publică. Publicarea raportului asigură accesul public la concluziile evaluării și la recomandările formulate.

Alineatul (10) reglementează valorificarea rezultatelor evaluării periodice. În termen de 90 de zile de la publicarea raportului, autoritățile publice examinează recomandările formulate și aprobă măsuri de implementare sau motivează nepreluarea totală ori parțială a acestora. Această obligație urmărește evitarea caracterului formal al exercițiului de evaluare și transformarea recomandărilor într-un instrument efectiv de îmbunătățire instituțională. Publicarea măsurilor adoptate și transmiterea informațiilor către Cancelaria de Stat permit monitorizarea modului în care recomandările sunt valorificate și contribuie la consolidarea responsabilității instituționale în domeniul participării publice.

Capitolul VI: Dispoziții finale și tranzitorii

Articolul 24. Dispoziții finale

Articolul reglementează intrarea în vigoare a legii, abrogarea cadrului normativ existent și măsurile necesare pentru asigurarea implementării noului cadru normativ privind participarea publică în procesul decizional.

Alineatul (1) stabilește intrarea în vigoare etapizată a legii. Regula generală este aplicarea prevederilor legii începând cu data de 1 ianuarie 2027. Prin excepție, Capitolul III privind inițiativa civică intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2028.

Diferențierea termenelor de aplicare urmărește asigurarea unei implementări graduale și eficiente a noilor mecanisme instituite prin lege și reflectă nivelul diferit de complexitate al acestora.

Perioada de pregătire până la 1 ianuarie 2027 oferă autorităților publice timpul necesar pentru adaptarea cadrului organizațional și procedural la noile cerințe privind participarea publică. În această perioadă, autoritățile vor putea desemna persoanele responsabile de coordonarea și monitorizarea participării

publice, aproba reglementările interne necesare, ajusta procedurile administrative existente, dezvoltă mecanismele de raportare și monitorizare etc.

Termenul distinct prevăzut pentru intrarea în vigoare a Capitolului III este determinat de complexitatea tehnică și operațională a mecanismului inițiativei civice. Implementarea acestuia presupune dezvoltarea și testarea funcționalităților dedicate în cadrul platformei e-Democrație, integrarea cu serviciile guvernamentale de autentificare și control al accesului, dezvoltarea mecanismelor de colectare și validare a susținerilor electronice, precum și instituirea punctelor de acces asistat pentru persoanele care nu dispun de competențe sau echipamente digitale.

Această abordare etapizată urmărește evitarea aplicării formale sau incomplete a mecanismului inițiativei civice și asigurarea funcționalității efective a tuturor instrumentelor necesare exercitării acestui drept.

Alineatul (2) reglementează abrogarea Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Abrogarea este determinată de necesitatea instituirii unui cadru normativ modernizat, care reflectă evoluția standardelor naționale și internaționale în domeniul guvernării deschise, participării publice și utilizării instrumentelor digitale în procesul decizional.

Noua reglementare depășește abordarea centrată exclusiv pe transparența procesului decizional și instituie un cadru mai amplu privind participarea publică, care include consultarea timpurie, mecanismele deliberative, inițiativa civică, remedierea deficiențelor procedurale, monitorizarea și evaluarea participării publice, precum și utilizarea platformelor digitale specializate.

Alineatul (3) stabilește obligațiile Guvernului în perioada de pregătire a implementării legii.

Litera a) prevede obligația Guvernului de a prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în concordanță cu prevederile prezentei legi. Această obligație vizează atât ajustările terminologice, cât și modificările legislative necesare pentru asigurarea coerenței cadrului normativ. În acest context, vor fi examinate inclusiv intervențiile necesare asupra legislației conexe, precum și asupra cadrului contravențional aplicabil nerespectării obligațiilor privind participarea publică.

Litera b) stabilește obligația Guvernului de a aduce propriile acte normative în concordanță cu noul cadru legal. Aceasta presupune revizuirea și actualizarea actelor normative subordonate care reglementează organizarea procesului decizional, consultarea publică, funcționarea platformelor digitale relevante, raportarea și monitorizarea participării publice.

Litera c) instituie obligația generală a Guvernului de a întreprinde măsurile necesare pentru implementarea prevederilor legii. Aceste măsuri includ acțiuni administrative, organizaționale, metodologice și tehnice, precum dezvoltarea infrastructurii digitale necesare, elaborarea ghidurilor metodologice, instruirea funcționarilor publici, dezvoltarea mecanismelor de monitorizare și evaluare și asigurarea condițiilor necesare pentru funcționarea mecanismului inițiativei civice.

Prin ansamblul măsurilor prevăzute de prezentul articol se urmărește asigurarea unei tranziții ordonate de la cadrul normativ existent la noul sistem de participare publică, precum și crearea condițiilor necesare pentru aplicarea efectivă și uniformă a prevederilor legii de către toate autoritățile publice vizate.

Articolul 25. Dispoziții tranzitorii

Articolul reglementează aplicarea în timp a noii legi în raport cu procesele decizionale deja inițiate la data intrării sale în vigoare.

Norma stabilește că transparența decizională și consultările publice aferente proiectelor de decizii inițiate până la data intrării în vigoare a prezentei legi continuă să se desfășoare în conformitate cu reglementările aplicabile la momentul inițierii acestora.

Soluția legislativă urmărește respectarea principiilor securității juridice, previzibilității și continuității procedurilor administrative. Aplicarea imediată a noilor reguli asupra proceselor decizionale deja inițiate ar putea genera incertitudine procedurală, dificultăți de interpretare și necesitatea reluării unor etape deja parcurse. În practică, la momentul intrării în vigoare a prezentei legi, autoritățile publice vor avea proiecte de decizii aflate în diferite stadii ale procesului decizional, inclusiv la etapa de inițiere, consultare publică, avizare, expertizare sau definitivare. Modificarea regulilor procedurale în timpul desfășurării acestor procese ar putea afecta stabilitatea și coerența activităților deja realizate și ar putea genera sarcini administrative suplimentare pentru autorități și pentru părțile interesate.

Prin urmare, articolul permite finalizarea proceselor decizionale începute anterior în baza cadrului normativ aplicabil la data inițierii lor, evitând blocajele procedurale și asigurând o tranziție ordonată către noul regim juridic al participării publice.

Totodată, prevederea contribuie la aplicarea uniformă a noii legi, întrucât aceasta va guverna integral doar procesele decizionale inițiate după intrarea sa în vigoare, evitând coexistarea în cadrul aceluiași proces a unor reguli procedurale diferite.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a proiectului de modificare a cadrului normativ privind transparența procesului decizional, au fost analizate mai multe opțiuni de intervenție legislativă, în concordanță cu practica internațională și recomandările organizațiilor europene și internaționale (UE, Consiliul Europei, OECD, OGP), fiind identificate următoarele patru alternative posibile:

1. Adoptarea unei legi independente dedicate exclusiv participării publice

Această opțiune presupune existența unui act normativ distinct, care reglementează în mod comprehensiv drepturile, obligațiile, procedurile, instrumentele și garanțiile privind participarea publică în procesul decizional.

Avantajele acestei abordări constau în:

- vizibilitatea politică și juridică ridicată a subiectului participării publice;
- coerența internă a reglementărilor (proceduri, principii, instrumente într-un singur act);
- accesibilitatea pentru cetățeni și funcționari (normele sunt ușor de identificat și utilizat);
- compatibilitatea cu evoluția practicii europene, unde tot mai multe state optează pentru cadre legislative dedicate participării democratice.

Această opțiune corespunde și tradiției legislative a Republicii Moldova, unde participarea publică a fost reglementată distinct prin Legea nr. 239/2008. Din această perspectivă, continuitatea existenței unei legi speciale este percepută de societatea civilă și de publicul larg drept un indicator al angajamentului statului față de deschiderea guvernării.

2. Integrarea reglementărilor privind participarea publică în Legea privind actele normative

O a doua opțiune analizată a fost integrarea regulilor privind consultarea și participarea publică în Legea nr. 100/2017 privind actele normative. Această abordare ar fi permis corelarea mai strânsă a procedurilor de consultare cu procesul tehnico-juridic de elaborare a actelor normative.

Totuși, această opțiune prezintă limite semnificative:

1. Legea privind actele normative este concepută în principal pentru a reglementa tehnica legislativă și procedura de elaborare a actelor normative, nu participarea publică ca drept democratic fundamental.
2. Participarea publică vizează nu doar actele normative, ci și politici publice, programe, strategii, planuri, decizii administrative individuale și alte tipuri de decizii, ceea ce depășește domeniul natural al legii privind actele normative.

3. Există riscul ca participarea publică să fie tratată ca un element tehnic secundar al procesului legislativ, nu ca o politică publică distinctă, cu principii, instrumente și mecanisme proprii.

Prin urmare, această opțiune ar fi condus la o reducere conceptuală a participării publice la o simplă procedură administrativă, contrar evoluțiilor moderne în domeniu.

3. Reglementarea participării publice prin Legea privind accesul la informațiile de interes public

O altă opțiune analizată a fost integrarea participării publice în cadrul Legii nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, plecând de la premisa că informarea și transparența sunt premise ale participării.

Cu toate acestea, această opțiune s-a dovedit insuficientă și inadecvată din mai multe motive:

1. Accesul la informație și participarea publică sunt concepte complementare, dar distincte. Accesul la informație asigură transparența, în timp ce participarea presupune dialog, influență și co-creare a deciziilor.
2. Legea privind accesul la informație este centrată pe dreptul de a solicita și primi informații, nu pe mecanismele de implicare activă (consultări, inițiativă civică, platforme participative, dezbateri publice).
3. Extinderea acestei legi pentru a include participarea publică ar fi generat un act normativ excesiv de încărcat și conceptual neomogen.

Prin urmare, această opțiune nu ar fi permis dezvoltarea coerentă a unui cadru juridic modern al participării publice.

4. Reglementarea prin legislație secundară (Hotărâri de Guvern, Regulamentul Parlamentului etc.)

A fost analizată și opțiunea reglementării participării publice preponderent prin acte normative subordonate legii: hotărâri ale Guvernului, regulamente interne ale autorităților, instrucțiuni administrative.

Această abordare este însă problematică din mai multe perspective:

1. Actele subordonate au un nivel inferior de forță juridică și nu pot garanta în mod suficient protecția drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor.
2. Reglementarea exclusiv prin legislație secundară ar permite modificarea facilă a regulilor de participare, în funcție de conjuncturi politice, ceea ce ar afecta predictibilitatea și stabilitatea cadrului participativ.
3. Din perspectivă simbolică și politică, reducerea participării publice la nivel de regulament administrativ ar fi percepută drept o diminuare a importanței acestui drept democratic.

Justificarea opțiunii pentru elaborarea unei legi noi

Deși, teoretic, revizuirea și modernizarea Legii nr. 239/2008 ar fi reprezentat o opțiune posibilă, analiza de fond a demonstrat că volumul, profunzimea și natura modificărilor necesare depășesc logica unei simple amendări.

Noua viziune asupra participării publice presupune:

- i. introducerea unor concepte noi (inițiativa civică, evaluarea periodică a calității participării, incluziune digitală, instrumente digitale participative etc.);
- ii. restructurarea integrală a procedurilor;
- iii. integrarea platformelor digitale (particip.gov.md, e-Democrație);
- iv. consolidarea mecanismelor de răspundere și contestare;
- v. corelarea cu noile standarde europene și internaționale (UE, OECD, CoE).

În aceste condiții, modificarea fragmentară a Legii nr. 239/2008 ar fi generat un act normativ incoerent, dificil de aplicat și greu de înțeles pentru destinatari. Elaborarea unei legi noi permite o arhitectură legislativă modernă, coerentă și clară.

Totodată, menținerea unui act normativ distinct dedicat participării publice răspunde și unei realități socio-politice importante: abrogarea legii existente fără înlocuirea ei printr-o lege echivalentă sau mai robustă ar fi percepută de societatea civilă și de public ca un regres democratic, indiferent de soluțiile tehnice alternative. Opțiunea pentru o lege nouă nu doar evită această percepție, ci transmite un mesaj clar de consolidare a standardelor democratice și de aprofundare a guvernării deschise.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Din perspectiva sectorului public, proiectul generează o schimbare instituțională importantă. Autoritățile publice vor trebui să-și ajusteze procesele interne, astfel încât publicarea anunțurilor, organizarea consultărilor și documentarea rezultatelor să devină parte a fluxului curent de elaborare a deciziilor.

Proiectul presupune consolidarea rolurilor și responsabilităților interne prin desemnarea unei persoane responsabile de coordonarea și monitorizarea participării publice, adoptarea unor proceduri interne clare (inclusiv pentru participarea grupurilor specifice) și dezvoltarea unei discipline administrative privind publicarea informației. În practică, acest lucru va implica atât adaptări operaționale, cât și dezvoltarea de competențe: comunicare în limbaj simplu, facilitare și moderare, managementul consultărilor online sau hibride, analiza și sinteza recomandărilor și asigurarea trasabilității decizionale.

Pe termen scurt, această tranziție presupune o creștere a volumului de muncă administrativă, în special în faza de implementare, când instituțiile își vor armoniza procedurile, vor instrui personalul și vor integra noul cadru în rutina decizională.

Pe termen mediu însă, standardizarea mecanismelor de participare și utilizarea unui punct unic de acces precum portalul particip.gov.md, sunt de natură să reducă fragmentarea, să scadă volumul de comunicare reactivă și să eficientizeze procesul, în măsura în care publicarea informațiilor devine completă și consecventă.

Proiectul are și o componentă de responsabilizare juridică, care influențează direct comportamentul administrativ. Odată ce dreptul la participare este însoțit de posibilitatea contestării în contencios administrativ a acțiunilor sau inacțiunilor autorităților, iar procedura este gândită ca una accelerată, autoritățile vor fi stimulate să aplice mai rigurose standardele legale, pentru a evita riscurile juridice, reputaționale și instituționale asociate nerespectării procedurilor.

În etapa inițială, această schimbare poate conduce la o creștere a numărului de sesizări sau contestații, în special pe fondul neconformării involuntare sau al unei înțelegeri incomplete a noilor obligații. În timp însă, stabilizarea practicilor și dezvoltarea capacității administrative ar trebui să reducă litigiile, deoarece procedurile devin mai clare, mai ușor de verificat și mai ușor de prevenit prin control managerial intern.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea proiectului de lege implică anumite costuri administrative și operaționale pentru autoritățile publice, însă acestea sunt, în majoritate, limitate și pot fi acoperite în cadrul resurselor existente sau prin realocări interne.

Costurile potențiale sunt structurate pe următoarele categorii principale:

1) Costuri de organizare și funcționare a proceselor de participare publică

Acestea includ:

- organizarea ședințelor de consultare publică (logistică, spații, facilitare);
- elaborarea și diseminarea materialelor informative;
- gestionarea comunicării cu părțile interesate.

Se estimează că aceste costuri sunt reduse spre moderate, întrucât:

- majoritatea autorităților publice dispun deja de practici și mecanisme funcționale;
- legea consolidează și standardizează procese existente, fără a introduce structuri noi obligatorii.

2) Costuri de resurse umane și capacitate instituțională

Acestea includ:

- desemnarea sau consolidarea funcției de responsabil pentru coordonarea și monitorizarea participării publice;
- instruirea funcționarilor publici;
- dezvoltarea competențelor de facilitare și comunicare.

Impactul financiar este limitat, întrucât:

- atribuțiile pot fi integrate în funcțiile existente;
- instruirea poate fi realizată prin programe deja existente (ex. INAMP, proiecte externe, OGP).

3) Costuri digitale și tehnice

Acestea includ:

- utilizarea și dezvoltarea funcționalităților portalului particip.gov.md;
- utilizarea și dezvoltarea platformei e-Democrație.

Costurile sunt minime pentru autorități, întrucât:

- infrastructura digitală este deja dezvoltată la nivel guvernamental;
- dezvoltările ulterioare sunt gestionate centralizat.

4) Costuri pentru asigurarea accesibilității și incluziunii

Acestea includ:

- adaptarea formatelor de participare pentru grupuri specifice;
- utilizarea unor formate alternative (online, mixt).

Aceste costuri sunt variabile, dar în general reduse, fiind aplicate proporțional cu impactul deciziilor.

Estimare generală a impactului bugetar

Per ansamblu, implementarea proiectului de lege:

- nu generează costuri bugetare semnificative suplimentare la nivel central;
- implică în principal optimizarea și standardizarea practicilor existente;
- conduce, pe termen mediu, la eficiență administrativă, inclusiv prin digitalizare și reducerea fragmentării proceselor.

Surse de acoperire

Costurile aferente implementării vor fi acoperite din:

- bugetele autorităților publice, în limitele alocațiilor aprobate;
- resursele programelor de instruire existente;
- asistență externă (programe UE, Consiliul Europei, alți parteneri de dezvoltare), după caz.

În ceea ce privește impactul financiar, proiectul nu introduce, în mod tipic, costuri directe de tip investiții majore la nivelul fiecărei autorități, dar generează costuri de capacitate și funcționare asociate implementării obligațiilor.

La nivel instituțional, desemnarea persoanei responsabile și alocarea timpului de lucru pentru publicare, consultare, sinteză și raportare vor constitui costuri recurente, fie sub forma realocării sarcinilor, fie, acolo unde este necesar, sub forma suplinirii resurselor.

În plus, pentru consultările cu impact semnificativ, instituțiile pot avea nevoie de resurse pentru organizarea ședințelor, logistică, moderare și materiale explicative, inclusiv pentru asigurarea accesibilității.

De asemenea, funcționarea portalului particip.gov.md și a platformei e-Democrație presupune costuri de dezvoltare și mentenanță IT, securitate, auditabilitate, suport pentru utilizatori și adaptări funcționale.

Trebuie de menționat că, portalul particip.gov.md a fost modernizat recent, iar funcționalitățile acestuia au fost adaptate prevederilor proiectului de lege propus.

În același timp, proiectul creează premise pentru economii și eficiență în timp: publicarea proactivă, ca impact, reduce semnificativ solicitările de acces la informație; existența unui punct unic de acces și automatizarea indicatorilor de raportare reduc eforturile repetitive, diminuează confuziile și solicitările ad-hoc și pot preveni costurile economice și sociale ale deciziilor slab fundamentate sau contestate procedural.

Totodată, prin includerea expresă a autorităților publice locale în utilizarea instrumentelor digitale, portalul particip.gov.md și platforma e-Democrație, se asigură în mod centralizat conformarea acestora obligațiilor de transparență proactivă privind diseminarea informațiilor de interes public cu privire la procesul decizional al acestora. Ținând cont de faptul că doar 1/3 dintre autoritățile publice locale dețin site-uri oficiale funcționale, această soluție este un suport major pentru APL în realizarea sarcinilor și funcțiilor de guvernare.

Din această perspectivă, costurile sunt rezonabile și proporționale cu obiectivul urmărit, iar randamentul lor se exprimă în îmbunătățirea calității deciziilor, în reducerea riscurilor și în consolidarea încrederii publice.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Pentru mediul privat, impactul proiectului este unul pozitiv și derivă din creșterea predictibilității și a accesului la informație.

Companiile și asociațiile profesionale vor beneficia de un cadru mai clar privind modul și termenele de consultare, de acces centralizat la proiecte și de trasabilitate în examinarea recomandărilor, ceea ce le permite să anticipeze schimbările normative și să își adapteze în mod adecvat planificarea și conformarea.

În același timp, participarea implică un cost de timp și expertiză, care poate fi mai greu de suportat de către întreprinderile mici. Totuși, legea creează mecanisme de reducere a barierelor: comunicare în limbaj simplu, materiale explicative, consultări proporționale cu impactul și utilizarea formatelor online, care reduc costurile de participare.

Suplimentar, transparența selecției pentru formatele de implicare activă (criterii publicate, proceduri deschise) contribuie la reducerea riscului de capturare a consultărilor de către actori cu resurse disproporționate.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Impactul social al proiectului este semnificativ, întrucât legea urmărește consolidarea democrației participative și a guvernării deschise prin mecanisme care fac participarea mai accesibilă, mai incluzivă și mai credibilă.

Recunoașterea și includerea explicită a grupurilor specifice introduc un standard de echitate: autoritățile sunt obligate să identifice și să implice actorii potențial afectați, să adapteze comunicarea și formatele și să prevină excluderea de facto.

În același timp, mecanismul inițiativei civice, susținut digital prin e-Democrație, creează o cale prin care cetățenii pot interveni proactiv în agenda publică, iar obligația autorității de a organiza o ședință de consultare, în urma atingerii pragului de susținere, garantează că inițiativele valide nu pot fi ignorate instituțional.

Complementar, prevederile care permit acces asistat pentru cetățenii fără echipamente sau competențe digitale reduc riscul de excluziune digitală și sporesc coeziunea socială, în special în comunități mici sau rurale.

4.1. Proiectul de lege implică prelucrarea unor date cu caracter personal în contextul desfășurării proceselor de participare publică, al organizării consultărilor publice și al funcționării mecanismului inițiativei civice. Prelucrarea datelor este limitată la ceea ce este necesar pentru asigurarea transparenței procesului decizional, identificarea participanților, gestionarea recomandărilor și verificarea validității susținerii inițiativelor civice.

În cadrul procesului de consultare publică, autoritățile publice pot prelucra date precum numele și prenumele participanților, datele de contact, informațiile incluse în recomandările transmise sau datele aferente participării la ședințele de consultare publică. Proiectul stabilește obligația publicării materialelor aferente participării publice cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal, inclusiv prin redactarea informațiilor care nu sunt necesare pentru asigurarea transparenței procesului decizional.

În ceea ce privește mecanismul inițiativei civice, proiectul prevede utilizarea platformei e-Democrație și autentificarea utilizatorilor prin serviciile electronice guvernamentale de autentificare și control al accesului. Datele utilizate pentru autentificarea și validarea susținerii inițiativelor civice sunt prelucrate exclusiv în scopul verificării identității și asigurării unicității susținerii și nu sunt făcute publice în mod individualizat. Accesul la aceste date este limitat la persoanele autorizate, în condițiile legii.

Proiectul nu instituie categorii noi sau excesive de date cu caracter personal și nu urmărește extinderea scopurilor de prelucrare existente. Prelucrarea datelor se realizează în limitele necesare funcționării mecanismelor de participare publică și cu respectarea principiilor legalității, proporționalității, minimizării datelor și securității prelucrării, conform cadrului normativ aplicabil în domeniul protecției datelor cu caracter personal.

4.2. În ceea ce privește egalitatea de gen, impactul proiectului de asemenea se consideră a fi unul pozitiv, deoarece tratează incluziunea ca obligație instituțională și include explicit femeile între grupurile specifice, ceea ce impune autorităților să proiecteze consultările într-un mod care să permită participarea efectivă.

Utilizarea formatelor online și hibride poate reduce barierele legate de timp, mobilitate și responsabilități de îngrijire, iar regulile de dialog și moderare pot contribui la prevenirea spațiilor participative ostile.

Efectul real va depinde însă de modul de implementare și de instrumentele metodologice: programarea consultărilor, accesibilitatea materialelor, criteriile de selectare pentru grupurile de lucru și monitorizarea periodică.

În acest sens, mecanismul de evaluare la trei ani, combinat cu raportarea anuală, poate deveni un instrument util pentru a identifica barierele de participare și pentru a propune măsuri corective care să întărească efectiv egalitatea de șanse în procesele decizionale.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu se aplică.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu se aplică

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Proiectul Legii privind participarea publică în procesul decizional este aliniat la principiile și standardele Recomandării Comisiei Europene 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023 referitoare la promovarea implicării și a participării efective a cetățenilor și a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor publice, care reprezintă în prezent cel mai avansat reper european în materie de standarde privind implicarea cetățenilor și a societății civile în procesele de elaborare a politicilor publice.

Recomandarea CE 2023/2836 promovează un model de participare publică extinsă, structurată și de calitate, bazat pe acces larg, reguli clare ale procesului, domeniu de aplicare cuprinzător și standarde procedurale verificabile. Aceste repere se regăsesc în mod direct în proiectul de lege, care instituie un cadru normativ detaliat și coerent privind participarea publică la toate etapele procesului decizional: de la inițiere, consultare și dezbatere, până la transparența rezultatelor și evaluarea procesului.

În primul rând, proiectul de lege reflectă fidel principiul accesului larg și nediscriminatoriu la participare, subliniat în Recomandarea CE. Prin consacrarea expresă a noțiunilor de „parte interesată” și „grupuri specifice” și prin includerea obligației autorităților publice de a identifica și implica activ persoanele subreprezentate sau vulnerabile, cadrul național depășește abordarea formală a consultării și instituie un standard de incluziune efectivă. În mod similar cu Recomandarea CE, legea impune autorităților să asigure accesibilitate fizică, digitală și informațională, să utilizeze limbaj clar și accesibil și să prevină excluderea prin formalism sau bariere administrative. Introducerea mecanismelor de acces asistat la platformele digitale pentru persoanele fără competențe digitale sau echipamente IT reprezintă un element concret de conformare cu cerința europeană de eliminare a obstacolelor de participare.

În al doilea rând, proiectul răspunde cerinței privind participarea timpurie și substanțială în procesul de elaborare a politicilor. Recomandarea CE subliniază că participarea nu trebuie să se limiteze la comentarea unor proiecte deja formulate, ci trebuie să intervină încă din faza de identificare a problemelor și a opțiunilor de politică. Proiectul de lege reflectă exact această abordare prin reglementarea distinctă a etapei de inițiere a procesului decizional, prin obligația publicării anunțului de inițiere, prin posibilitatea organizării consultărilor preliminare și prin recunoașterea inițiativei civice ca mecanism formal de influențare a agendei publice. În acest sens, cadrul național propus nu doar că respectă standardele CE, dar le operationalizează prin proceduri concrete și obligații ce pot fi monitorizate.

Un alt element de aliniere îl constituie calitatea procedurală a consultărilor. Recomandarea CE stabilește standarde minime privind furnizarea de informații relevante, termene rezonabile, transparența autorităților responsabile, informarea asupra rezultatelor și monitorizarea proceselor. Toate aceste exigențe sunt reflectate explicit în proiectul de lege: sunt stabilite termene minime pentru informare, consultare, obligații clare privind conținutul anunțurilor, cerințe de publicare a proiectelor, a materialelor aferente, a sintezelor recomandărilor și a proceselor-verbale, precum și obligația autorităților de a motiva acceptarea sau respingerea recomandărilor. Prin instituirea obligației de publicare a dosarului complet al proiectului de decizie înainte de adoptare și a rezultatului final după adoptare, proiectul asigură trasabilitatea decizională, în deplină consonanță cu standardele europene de transparență și responsabilitate.

Recomandarea CE pune un accent deosebit și pe utilizarea diverselor forme și metode de participare, dincolo de consultarea clasică prin comentarii scrise. În acest sens, proiectul de lege este aliniat la orientările europene prin recunoașterea și reglementarea unei game variate de instrumente participative: ședințe de consultare publică, grupuri de lucru permanente și ad-hoc, ateliere, mese rotunde, sondaje de opinie, forme inovative de dialog precum adunările cetățenești și dialogul național. De asemenea, cadrul normativ permite și încurajează implicarea experților externi pentru facilitarea proceselor, ceea ce corespunde direct recomandărilor CE privind necesitatea facilitării profesionale pentru asigurarea unui dialog incluziv și echilibrat.

Este relevant de menționat că Recomandarea CE nu impune statelor membre obligația de a reglementa aceste aspecte exclusiv prin lege, recunoscând și valoarea documentelor de politică publică, ghidurilor și codurilor de bune practici. Cu toate acestea, opțiunea Republicii Moldova de a consacra aceste standarde printr-o lege distinctă nu contravine recomandării, ci reprezintă o alegere legitimă de politică legislativă, adaptată contextului național. Mai mult, având în vedere experiența de aplicare a Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și percepția publică privind importanța unui cadru legal distinct pentru participare publică, consolidarea normelor la nivel de lege contribuie la creșterea forței juridice a standardelor europene și la prevenirea regresului normativ.

Totodată, proiectul reflectă standardele europene privind existența unor mecanisme efective de remediere în cazul nerespectării procedurilor de participare publică. În acest sens, proiectul instituie un mecanism administrativ de remediere, care permite părților interesate să solicite autorității publice-autor corectarea deficiențelor procedurale constatate în procesul de consultare publică, inclusiv prin organizarea unei ședințe suplimentare de consultare sau prelungirea termenului pentru înaintarea recomandărilor. Autoritatea este obligată să examineze solicitarea într-un termen determinat și să adopte o decizie motivată. Totodată, proiectul menține posibilitatea contestării refuzului în condițiile legislației privind contenciosul administrativ. Această abordare urmărește consolidarea caracterului efectiv al dreptului la participare publică și asigurarea unor mecanisme proporționale și accesibile de remediere a eventualelor încălcări procedurale.

În ceea ce privește promovarea noilor forme deliberative, precum adunările de cetățeni, panelurile deliberative sau mecanismele de co-creare, proiectul de lege nu le reglementează exhaustiv la nivel legislativ, dar creează cadrul care permite utilizarea acestora prin noțiunea de „forme inovative de dialog” și prin obligația autorităților de a selecta formele de consultare proporțional cu impactul deciziei. Această abordare este conformă cu Recomandarea CE, care nu solicită consacrarea rigidă a acestor instrumente în legislație, ci recomandă existența unei metodologii solide și a principiilor de calitate, incluziune și integritate, aspecte care urmează a fi dezvoltate prin ghiduri și instrucțiuni subsecvente.

De asemenea, trebuie de menționat că proiectul de lege nu preia încă prevederile din partea finală a Recomandării CE 2023/2836 (punctele 15–20), referitoare la protecția organizațiilor societății civile și a activiștilor împotriva intimidării, hărțuirii și presiunilor. Această opțiune reflectă o delimitare deliberată a domeniului de reglementare, întrucât aceste aspecte urmează să fie abordate distinct în cadrul implementării angajamentului asumat de Republica Moldova în Foaia de parcurs privind „Funcționarea instituțiilor democratice”, prin acțiunea de adoptare a amendamentelor la cadrul legal privind protecția apărătorilor drepturilor omului și de stabilire a mecanismelor de protecție. În acest sens, proiectul de lege privind participarea publică este complementar, nu substitutiv, față de viitoarele reglementări în materie de protecție a spațiului civic.

Prin adoptarea acestui cadru, Republica Moldova se aliniază practicilor europene moderne în domeniul guvernării deschise și creează premise reale pentru o participare publică efectivă, credibilă și sustenabilă.

Proiectul a fost transmis DG JUST pentru consultare și evaluarea nivelului de aliniere la Recomandarea CE 2023/2836. Urmare primei evaluări, a fost comunicat că proiectul de lege constituie un cadru cuprinzător, fiind în linii mari aliniat obiectivelor și principiilor prevăzute de Recomandarea (UE) 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023, totodată au fost înaintate câteva sugestii de îmbunătățire. După operarea modificărilor, în opinia sa DG JUST a precizat că nu are comentarii suplimentare cu privire la versiunea revizuită a proiectului de lege, astfel încât Republica Moldova poate continua procesul legislativ aferent acestuia.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

Activitatea privind modificarea cadrului normativ privind transparența și consultarea publică a fost inițiată cu evaluarea cadrului actual și efectuarea [Studiului privind aspectele practice ale asigurării transparenței decizionale în autoritățile publice centrale și locale](#), cu suportul Proiectului „Consolidarea dialogului și a guvernării locale deschise și etice în Republica Moldova”, implementat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei. Primul proiect de raport a fost elaborat până la mijlocul lunii noiembrie 2024, iar pe 21 noiembrie a fost desfășurate consultări publice ale concluziilor și recomandărilor cu autoritățile publice centrale și locale, precum și cu organizațiile societății civile. Prezentarea publică a raportului a avut loc pe 3 decembrie 2024. Recomandările formulate în Raport pe dimensiunea îmbunătățirii cadrului legal, au stat la baza argumentării inițierii modificării acestuia. Proiectul definitivat al Raportului a fost pus la dispoziția Grupului de lucru, instituit pentru modificarea cadrului normativ aferent.

Modificarea cadrului normativ privind transparența în procesul decizional și consultarea publică a fost inițiată în februarie 2025, anunțul de inițiere fiind publicat pe platforma particip.gov.md.

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-modificarii-cadrului-normativ-privind-transparenta-in-procesul-decizional-si/13845>

Pentru elaborarea proiectului de lege, în anunțul de inițiere publicat pe [particip](https://particip.gov.md) a fost anunțată și crearea grupului de lucru, fiind plasat și formularul de înscriere. În consecință, pe platforma consultativă permanentă a Cămarilor de Stat, [prin Ordinul Secretarului general al Guvernului nr. 45/2025](#) a fost creat grupul de lucru Transparența procesului decizional, compus din 53 membri, dintre care 2/3 sunt membridîn partea societății civile.

În februarie și martie 2025, au fost desfășurate două ședințe de consultare publică a inițiativei de modificare a cadrului normativ, la care au participat reprezentanți ai APC, APL și OSC.

Anume urmare acestor ședințe a fost constată necesitatea de intervenție semnificativă la cadrul normativ actual, de modificare, actualizare, completare.

În procesul de elaborare a proiectului au fost examinate și reflectate propunerile parvenite la etapa de inițiere – în număr total de 77 recomandări, dintre care Acceptate integral – 44 (57%) și Acceptate parțial – 24 (31%) (a se vedea Sinteza de la etapa de inițiere anexată).

La [25 noiembrie](#) și [27 noiembrie 2025](#) au avut loc alte 2 ședințe ale Grupului de lucru, în cadrul cărora a fost prezentată și discutată versiunea de lucru a proiectului de lege. Detaliile discuțiilor au fost consemnate în procesele-verbale aferente ședințelor, fiind publicate pe particip.gov.md, inclusiv cu rezultatul examinării recomandărilor și răspunsul autorilor la acestea.

La 12 februarie 2026 a fost organizată o ședință de prezentare a proiectului definitivat.

Proiectul urmează a fost supus procedurii de avizare interinstituțională și consultare publică. Ținând cont de faptul că proiectul este unul complex, termenul pentru înaintarea avizelor și recomandărilor a fost de 15 zile lucrătoare pentru această etapă.

Exercițiul de avizare interinstituțională a implicat 35 de autorități și entități publice, dintre care ministere de resort, autorități autonome, organe de drept și autorități administrative specializate. Consultarea publică a cuprins 9 organizații și coaliții ale societății civile, activând în domenii variate: transparență, drepturi civice, incluziune socială, mediu și tineret. Totodată, un document complex de opinie asupra proiectului a fost prezentat de un grup de 25 organizații ale societății civile (OSC). Opinia a fost formulată în cadrul sesiunilor de dialog de politici în domeniul participării publice, susținute prin proiectul INSPIRED Moldova, finanțat de Uniunea Europeană.

În procesul de definitivare a prezentei versiuni a proiectului au fost examinate circa 430 observații parvenite de la entitățile publice și OSC. Autoritățile publice au înregistrat o rată globală de acceptare (totală + parțială) de 83%, în timp ce recomandările OSC au fost acceptate (total sau parțial) în proporție de 61%.

Această diferență este explicabilă prin câțiva factori structurali: autoritățile publice formulează de regulă observații de corelare normativă și tehnică, care sunt mai ușor de integrat, în timp ce organizațiile societății civile propun frecvent extinderi ale domeniului de reglementare (de exemplu, acoperirea etapelor de monitorizare și evaluare post-adopție, instituirea unor mecanisme suplimentare de contestare, extinderea ariei de acțiune a proiectului asupra altor sectoare) care depășesc obiectul și scopul proiectului de lege.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul de lege privind participarea publică în procesul decizional a fost supus expertizei anticorupție de către Centrul Național Anticorupție, care a constatat că, în redacția propusă, proiectul nu conține factori și riscuri de corupție.

Proiectul a fost supus expertizei juridice de către Ministerul Justiției, iar concluziile/constatările au fost inserate în tabelul de sinteză la proiect. Toate observațiile Ministerului Justiției de ordin tehnico-juridic au fost luate în considerare la definitivarea proiectului. Propunerile pe substanța proiectului, participarea publică în procesul decizional au fost acceptate, acceptate parțial sau neacceptate cu argumentarea relevantă a opiniei autorului proiectului.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Pentru asigurarea punerii în aplicare a prezentului proiect de lege urmează a fi propuse modificări la următoarele acte normative:

1. Codul contravențional nr. 218/2008, pentru reglementarea răspunderii contravenționale aferente încălcării obligațiilor privind participarea publică.
2. Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative: trimiterile la Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, reglementările de asigurare a consultărilor publice și transparenței în procesul decizional.
3. Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală: trimiterile la Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, reglementările de asigurare a consultărilor publice și transparenței în procesul decizional.
4. Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate, reglementările de asigurare a consultărilor publice și transparenței în procesul decizional.
5. Legea nr. 155/2011 privind aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice, la capitolul III secțiunea a 2-a poziția „C74” din anexa: specificarea ariilor de competență a funcției de „Specialist superior/specialist superioară (notă: inclusiv în domeniul participării publice și accesul la informațiile de interes public)”.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

1. Pentru implementarea conformă a proiectului de lege privind participarea publică în procesul decizional, urmează a fi dezvoltat un Ghid practic de aplicare a prevederilor. Totodată, urmează a fi elaborate și diseminate Ghidările metodologice privind modul de organizare și desfășurare a diferitor forme de consultări publice, care vor fi aprobate prin ordinul Secretarului general al Guvernului.
2. Dezvoltarea de noi funcționalități în cadrul platformei e-Democrație pentru a susține mecanismul de depunere a inițiativelor civice.
3. Elaborarea și aprobarea Metodologiei de evaluare periodică a calității participării publice în procesul decizional al autorităților publice-autor.

Secretar general al Guvernului

Alexei BUZU